

Analyse af installationsbranchen.

Indhold

- 4 Indledning
- 7 Indtjening
- 13 Omsætning og overskudsgrad
- 17 Branchens pengebinding
- 23 Soliditet
- 25 Afkast af investeret kapital
- 32 Faresignaler
- 34 Analyse af geografiske forskelle
- 36 Baggrund for analysen
- 37 Bilag
- 38 Kontaktpersoner

Indledning

Selvom den økonomiske krise endnu ikke er afblæst i installationsbranchen, viser regnskabstallene for 2011-regnskaberne, at der er bedring i branchen. Regnskaberne viser stigende indtjening og færre virksomheder med truende regnskabs-tal. Deloitte præsenterer den årlige analyse af den økonomiske udvikling i installationsbranchen.

2011-regnskaberne viser, at installationsbranchen har taget de første skridt på vej ud af krisen. Niveaue for indtjeningen er fortsat historisk lavt for branchen, men udviklingen i perioden 2008-2010 med faldende aktivitet og indtjening er nu vendt til stigninger i branchens tal for både aktivitet og indtjening.

Branchen er fortsat præget af høj priskonkurrence. Dette synes at vise sig hos de større virksomheder, som hovedsageligt arbejder med entrepriser og dermed væsentligt spillere på licitationsmarkedet. De store virksomheder klarer sig væsentligt dårligere igennem 2011 end de mindre virksomheder. Omsætningsvæksten i branchen på ca. 5% skal ses i lyset af, at 2011 er positivt påvirket af øget energirenovering, investering i vedvarende energi og ordningen med skattemæssigt fradrag for håndværkerhjælp.

Krisen har gjort, at branchen er blevet delt i de virksomheder, som kommer styrket ud af krisen, og de virksomheder, som har tabt terræn. De 25% bedste virksomheder i installationsbranchen målt på primært resultat pr. ansat tjener således mere end 13 gange så meget pr. ansat som de resterende 75% af virksomhederne i analysen. Kendetegnende for de virksomheder, som klarer sig godt, er stabile resultater gennem hele lavkonjunkturen. Desuden har de gode virksomheder typisk stor indsigt i egen virksomhed, herunder identificeret niches, hvor de klarer sig samt formår at realisere en høj rentabel aktivitet pr. medarbejder.

Hele 60% af virksomhederne, som indgår i analysen, har haft underskud i mindst 1 af de seneste 3 regnskabsår, og 9% af virksomhederne har haft underskud i samtlige de seneste 3 år. Det til trods er andelen af virksomheder med underskud faldet i forhold til i 2010.

Det gennemsnitlige afkast af den investerede kapital steg i 2011 fra 8% til knap 10%, hvilket er positivt, omend niveauet ikke er prangende. Det bedste afkast genereres af de mindste virksomheder, mens de største virksomheder, som i 2010, ser ud til at have svære vilkår i de markeder, som de opererer i.

Aktivitetsniveauet i branchen er nu stigende, overskuddet er stigende, overskudsgraden er stigende, og afkastet er stigende - til trods for, at alle nøgletal fortsat ligger på et historisk lavt niveau, ser de seneste års tendens med nedadgående omsætning og afkast nu ud til at være brudt, og installationsbranchen ser for alvor ud til at have taget de første spæde skridt på vej ud af krisen.

Analysen har blandt andet identificeret følgende forhold:

- Det gennemsnitlige primære resultat pr. ansat i 2011 er steget i forhold til 2010. For den samlede installationsbranche udgør det gennemsnitlige resultat pr. ansat 28,6 t.kr., hvilket er en stigning på 27% i forhold til 2010, hvor resultatet udgjorde 22,1 t.kr. pr. ansat. Vvs-virksomheder har historisk realiseret et marginalt bedre primært resultat pr. ansat end el-installationsvirksomheder, men krisen ser ud til at have vendt denne tendens, og el-installatørerne realiserer i 2011 et resultat pr. ansat, som er højere end vvs-installatørerne. Målt på det primære resultat pr. ansat er det i lighed med de foregående år i analysen de største virksomheder, der klarer sig dårligst. Vvs-virksomheder med over 100 ansatte havde i 2011 et gennemsnitligt underskud på 9 t.kr. pr. ansat.
- Andelen af underskudsgivende virksomheder er faldet, men hver 4. virksomhed har fortsat underskud i 2011. Hele 60% af virksomhederne i analysen har haft underskud i 1 af de sidste 3 regnskabsår. 38% af virksomheder med mere end 100 ansatte havde underskud i 2011, hvilket er en historisk høj andel.
- Den gennemsnitlige omsætning pr. ansat i installatørbranchen er steget med 5% det seneste år. Omsætningsfremgangen pr. ansat er størst hos de mindste virksomheder i analysen.
- Den gennemsnitlige overskudsgrad for branchen er steget med 0,5%-point til 2,8% i 2011.
- Debitorerne pr. ansat er igen steget. I 2010 udgjorde de gennemsnitlige debitorer pr. ansat i branchen 156, mens der i 2011 i gennemsnit var 172 t.kr. i debitorer pr. ansat i branchen. Den gennemsnitlige kredittid til debitorerne er steget fra ca. 53 til ca. 56 debitordage, svarende til en stigning på ca. 6%.
- Den gennemsnitlige soliditetsgrad for branchen udgør 30%, hvilket stort set er uændret i forhold til 2010.
- Næsten hver 4. virksomhed har en soliditetsgrad på under 15%, hvoraf størsteparten er blandt de mindste virksomheder, mens alene hver 7. virksomhed med mere end 40 ansatte har en soliditetsgrad under 15%.
- Branchen har i 2011 realiseret et afkast af investeret kapital på knap 10% mod ca. 8% i 2010. Dette nøgletal indikerer virksomhedernes evne til at forrente den samlede investering i virksomheden.
- Andelen af virksomheder, som realiserer et afkast af investeret kapital på under 10%, er faldet fra 57% i 2010 til 47% i 2011. Andelen af virksomheder med et ikke-tilfredsstillende afkast er ligesom sidste år højest blandt de største virksomheder. 58% af virksomhederne i gruppen med mere end 100 ansatte har et afkast under 10%. Dette er dog en væsentlig forbedring i forhold til 2010, hvor 77% af virksomhederne i denne gruppe havde et afkast på under 10%.
- 17% af virksomhederne har faretruende regnskabstal, da disse virksomheder både har en lav soliditet (lavere end 15%) og et afkast af investeret kapital under 10%. Disse virksomheder bør – såfremt det ikke allerede er sket – iværksætte en række indtjeningsforbedrende tiltag og eventuelt også nogle soliditetsforbedrende tiltag. Af virksomhederne med faretruende regnskabstal i sidste års analyse er mere end hver 12. gået konkurs efterfølgende med en overvægt blandt virksomheder med negativ egenkapital. Andelen af virksomheder i den faretruende zone er størst for virksomhederne med 5-20 ansatte.

Erfaringsmæssigt kan en installationsvirksomhed forbedre sin indtjening og værdiskabelse ved følgende tiltag:

- Fokus på ordrebeholdningen og det forventede fremtidige aktivitetsniveau, således at kapaciteten tilpasses, så snart der er behov herfor.
- Vurdering af, hvorvidt det nuværende omkostningssetup matcher den forventede udvikling og strategi, herunder en vurdering af inden for hvilken tidshorisont, de enkelte omkostninger kan skæres væk ved en eventuel nedgang i aktivitet.
- Opnå indsigt i hvilke aktiviteter i virksomheden, der skaber værdi for kunden, for derved at kunne koncentrere sig om at forbedre disse og samtidig skære ned på tidsanvendelsen for aktiviteter, der ikke skaber værdi for kunden.
- Udnyttelse af alle spidskompetencerne i virksomheden, for derved at understøtte en god omsætningsudvikling. Der kan være tale om specifikke markeder, ydelser eller deciderede nicheaktiviteter.
- Differentiering af salgspriser afhængig af opgavernes kompleksitet og krav til medarbejdere med særlige kompetencer.
- Fokusering, for dermed at øge kompetencerne inden for udvalgte områder og således forøge effektiviteten og den oplevede værdi hos kunderne og samtidig øge de konkurrencemæssige fordele i forhold til konkurrenterne.
- Projektstyring, således at effektiviteten fastholdes. Ikke-fakturerbare timer er i mange virksomheder indirekte den største faste omkostning samtidig med, at der i mange virksomheder ikke er sat beløb på denne udgiftspost.
- Fokusering på indtjening pr. time/medarbejder, da de enkelte virksomheders faste omkostninger over tid afhænger af antallet af medarbejdere i de enkelte virksomheder.
- Simple rapporteringsmodeller, som sikrer, at virksomheden har indsigt i, hvor indtjeningen skabes. Desuden er det vigtigt, at man har indsigt i virksomhedens sammensætning af kundetyper og forskellige opgavetyper, herunder de enkelte typers betydning for indtjeningen.
- Det er vigtigt, virksomhederne fakturerer, så snart arbejdet er udført, og ikke alene ved hver månedsafslutning, samt at der i virksomhederne er etableret velfungerende rykkerprocedurer. Herved mindskes pengebindingen, og der kan løbende vurderes, om der er kunder, hvorpå man har en uhensigtsmæssig krediteksponering i form af ubetalte fakturaer og igangværende arbejder.
- Endelig bør de virksomheder, som har acceptable resultater, overveje, hvor man som virksomhed skal placere sig i det fremadrettede installationsmarked, herunder overveje, hvilke opgave- og/eller kundesegmenter, man vurderer, kan skabe mest mulig rentabel forretning på længere sigt.

God læselyst!

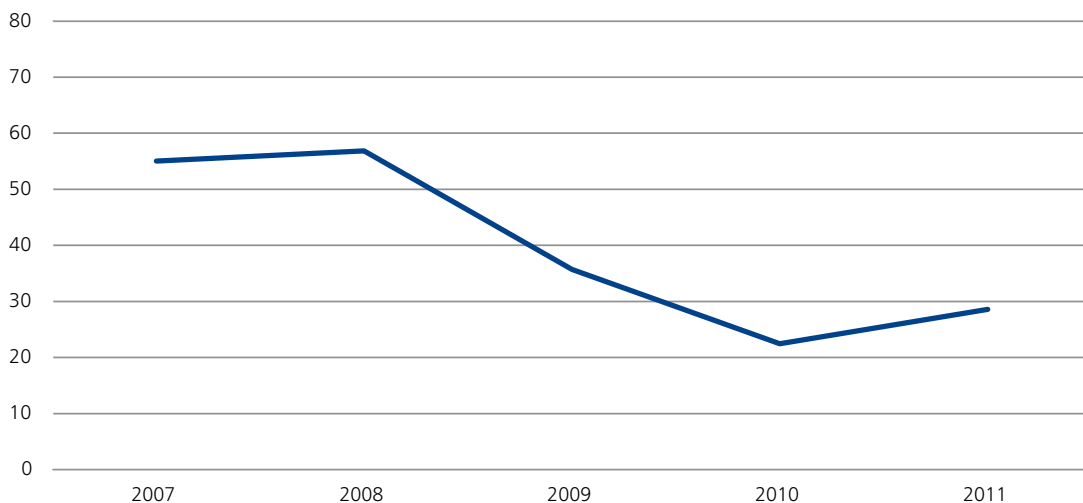
Bo Odgaard

Indtjening

Vi har analyseret udviklingen i branchens indtjening med udgangspunkt i primært resultat, som er resultat før finansielle poster. Herved korrigeres der for den givne kapitalstruktur i de enkelte virksomheder. Ved at anvende primært resultat kan den nystartede virksomhed sammenlignes med den velkonsoliderede virksomhed.

Nøgletallene vil dog være påvirket af, i hvor stor grad bygninger og biler lejes eller ejes. Såfremt man lejer aktiver, vil hele lejeudgiften reducere primært resultat. Såfremt man ejer aktiver, vil alene afskrivningerne reducere primært resultat, mens renterne ikke vil reducere primært resultat.

Primært resultat
pr. ansat (t.kr.)

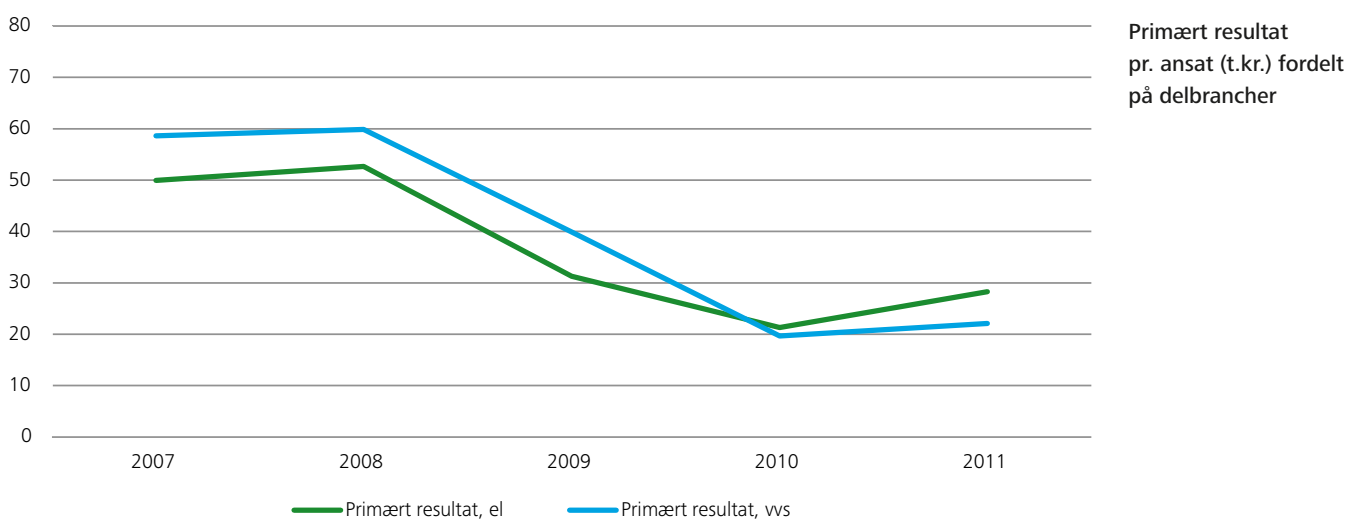

Udviklingen i det gennemsnitlige resultat pr. ansat er vendt i 2011 og er steget 27% i forhold til 2010. For den samlede installationsbranche udgør det gennemsnitlige resultat pr. ansat 28,6 t.kr

De seneste års tendens med fald i det primære resultat pr. ansat er vendt i 2011, og resultatet er forbedret for både el- og vs-virksomheder. Installationsbranchen var i 2010 præget af skarp konkurrence og et markant pres på priserne. Det lave prisniveau i 2010 har også haft indflydelse på resultaterne i 2011, men branchen ser ud til at have tilpasset driften, og udviklingen i resultatet er som følge heraf vendt.

Det primære resultat pr. ansat for installationsbranchen er steget fra 22,1 t.kr. pr. ansat i 2010 til 28,6 t.kr. pr. ansat i 2011, en stigning svarende til 27%.

Nedenfor er illustreret udviklingen for el- og vvs-virksomhederne:

Vvs-virksomhederne realiserede en indtjening på 22 t.kr. pr. ansat i 2011, mens el-virksomhederne realiserede en indtjening på 28 t.kr. pr. ansat. En række virksomheder deltager i både el- og vvs-segmenterne, herunder virksomheder, som både har trukket gennemsnittet for el og vvs ned.

Tidligere har det primære resultat pr. ansat i vvs-virksomhederne været højere end i el-virksomhederne. Forskellen mellem de 2 typer virksomheder har historisk primært skyldtes forskelle i produktmix, hvor materialeandelen hos vvs-virksomheder gennemsnitligt har været større end materialeandelen hos el-virksomheder samtidig med, at der overordnet vurderet ikke har været forskelle i timesalgspriser for vvs- og el-installatørvirksomheder. Krisen ser imidlertid ud til at have ændret på denne tendens, da el-virksomhederne ser ud til at være bedre til at tilpasse sig afmatningen i samfundsøkonomien.

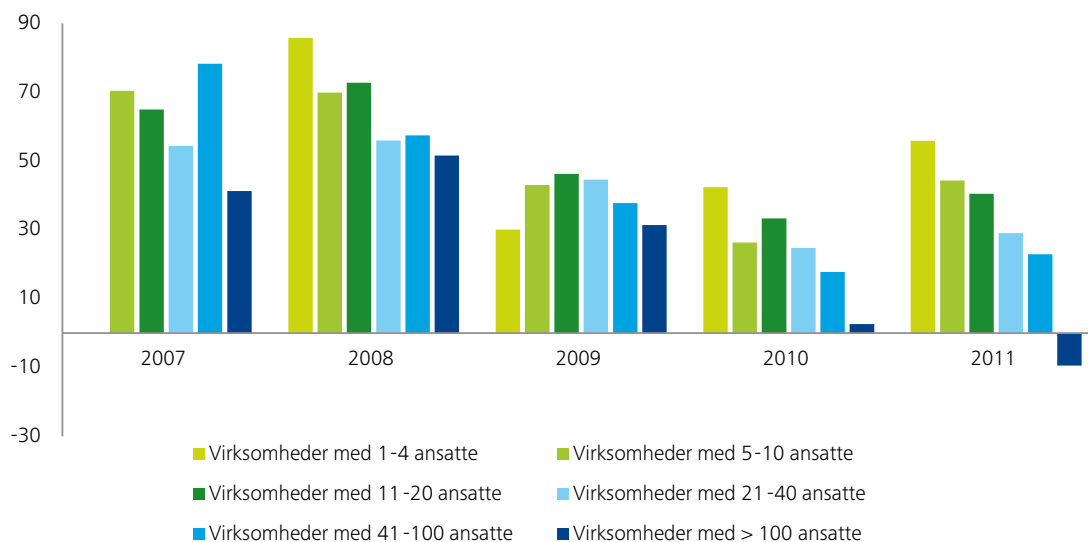
Det gennemsnitlige primære resultat pr. ansat i el-virksomhederne er i 2011 steget til 28,3 t.kr. pr. ansat mod 21,3 t.kr. pr. ansat i 2010, svarende til en stigning på 33%. For vvs-virksomhederne er det primære resultat pr. ansat steget fra 19,7 t.kr. pr. ansat i 2010 til 22,1 t.kr. pr. ansat i 2011, svarende til en stigning på 12%. Såfremt der ses bort fra virksomheder med over 100 ansatte, er det gennemsnitlige resultat steget fra 28,3 t.kr. pr. ansat til 37,6 t.kr. svarende til en stigning på 33%.

Flere af virksomhederne i analysen oplyser i de aflagte regnskaber, at der i 2011 er foretaget omstruktureringer, omkostningsreduktioner eller andre tiltag for at tilpasse virksomhederne de nuværende markedsforhold.

Primært resultat
pr. ansat for vvs (t.kr.)

Udover det gennemsnitlige primære resultat for hele branchen er der også analyseret på indtjeningen i for-

skellige størrelsesgrupperinger for henholdsvis vvs-virksomheder og el-virksomheder.

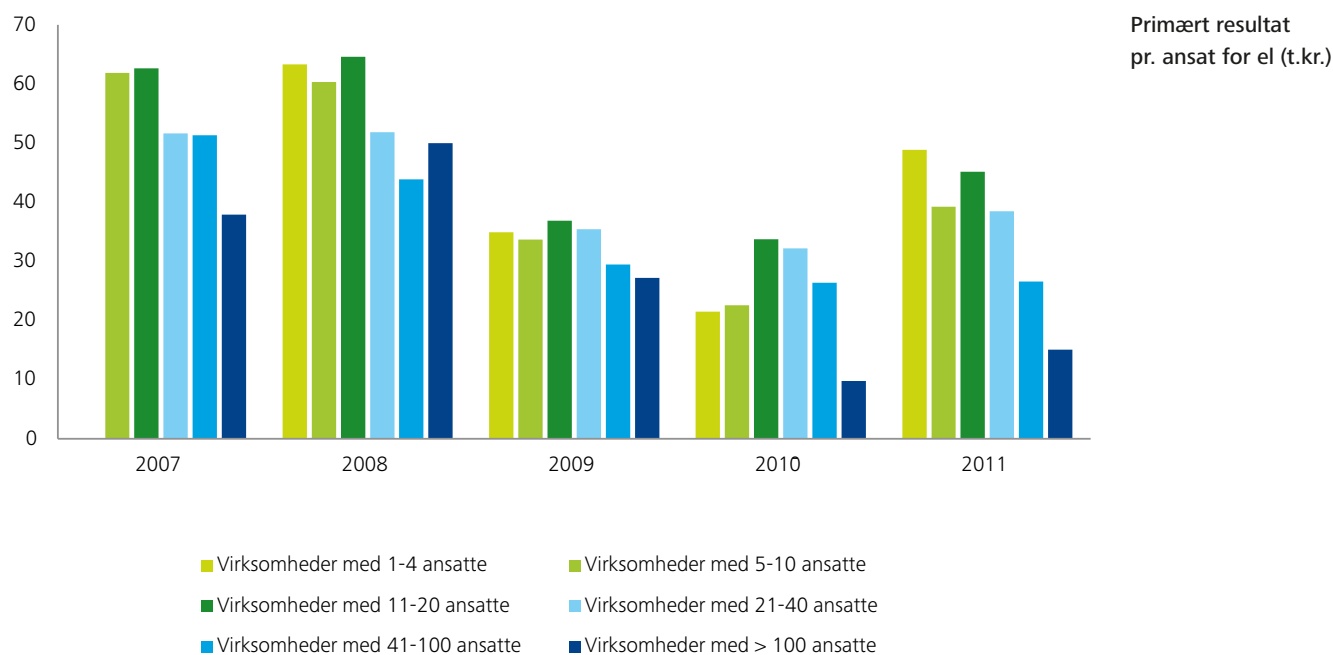
Vvs-virksomhederne med mindre end 100 ansatte oplever i alle grupper markante forbedringer i resultatet pr. ansat. Gruppen med de største virksomheder – over 100 ansatte – har derimod haft stor tilbagegang og har nu i gennemsnit et underskud på 9 t.kr. pr. ansat.

For virksomheder med 1-4 ansatte er der alene medtaget regnskabstal for 2008-2011. Som det fremgår af ovenstående graf, har vvs-virksomheder med mindre end 5 ansatte igen i 2011 realiseret en markant fremgang i det primære resultat pr. ansat og har i 2011 det højeste resultat pr. ansat i branchen. Denne gruppe er alene medtaget i denne graf.

Hvor virksomhederne med mindre end 10 ansatte realiserer et markant bedre resultat pr. ansat i 2011 end i 2010, er resultatforbedringen mindre for virksomhederne med mellem 11 og 100 ansatte. Virksomheder i gruppen med over 100 ansatte har i 2011 realiseret et

gennemsnitligt underskud på 9 t.kr. pr. ansat, hvilket dog er præget af 2 virksomheders meget store underskud. Foruden de beskrevne 2 virksomheders underskud realiserer gruppen et gennemsnitligt overskud pr. ansat på 10 t.kr., hvilket dog fortsat vil være det laveste resultat pr. ansat af grupperne.

Det bemærkes, at virksomhederne med mere end 100 ansatte har det mindste primære resultat pr. ansat i hele den 5-årige analyseperiode og tilmed målt på det primære resultat også har været de dårligste til at modstå krisen.

Samtlige grupper af el-virksomheder realiserer en forbedring i det primære resultat pr. ansat i forhold til i 2010. Det gennemsnitlige resultat for virksomheder med 5-10 ansatte stiger 74% i forhold til i 2010, mens indtjeningen for gruppen med 1-4 ansatte er steget med 128%.

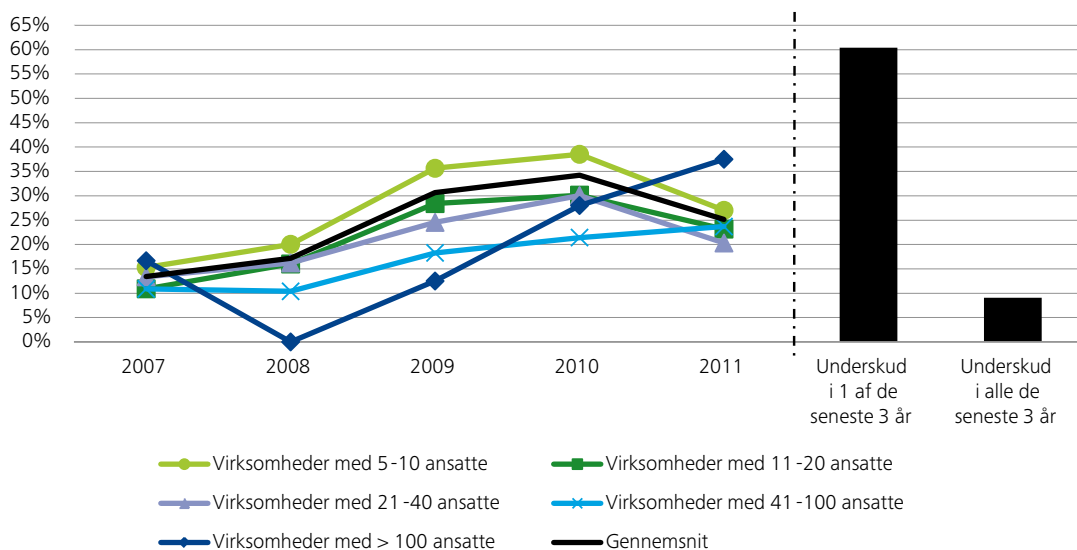
Samtlige grupper i el-branchen realiserer i 2011 fortsat en stigning i det primære resultat pr. ansat. Gruppen af virksomheder med mellem 41 og 100 ansatte realiserer den mindste stigning på blot 1%, og niveauet for denne gruppe har således været stort set konstant siden 2009.

Som det fremgår af grafen ovenfor, realiserer de mindste virksomheder den største stigning i resultatet pr. ansat. Grupperne med virksomheder med under 20 ansatte er nu, ligesom før krisen, igen de virksomheder, som har det største resultat pr. ansat. Virksomhederne med under 5 ansatte har i 2011 det største gennemsnitlige resultat pr. ansat med 49 t.kr., imens virksomhederne med over 100 ansatte har branchens laveste gennemsnitlige resultat pr. ansat med 15 t.kr.

For at årsagsforklare ovennævnte forskelle i dels niveauet og udviklingen i indtjeningen er det undersøgt, hvor

stor en andel af virksomhederne i de enkelte grupper, der har givet underskud i de enkelte år:

Andel af virksomheder med underskud

25% af installatørvirksomhederne var underskudsgivende i 2011, hvilket er et fald i forhold til 2010, hvor hele 34% af virksomhederne gav underskud. Hele 60% af virksomhederne har haft underskud i mindst 1 år af de seneste 3 år. Andelen af virksomheder med over 100 ansatte, som giver underskud, er steget til 38%.

For første gang siden 2007 er andelen af virksomheder med underskud faldende. 25% af virksomhederne i branchen har underskud i 2011, hvilket er et fald på 9%-point i forhold til i 2010. Værst ser det i 2011 ud for gruppen med over 100 ansatte, hvor andelen af virksomheder med underskud er steget til 38% (9 ud af 24 virksomheder) imod 28% i 2010 og 0% i 2008. Denne gruppe virksomheder er meget eksponeret mod entreprisemarkedet, hvor der fortsat er stor priskonkurrence.

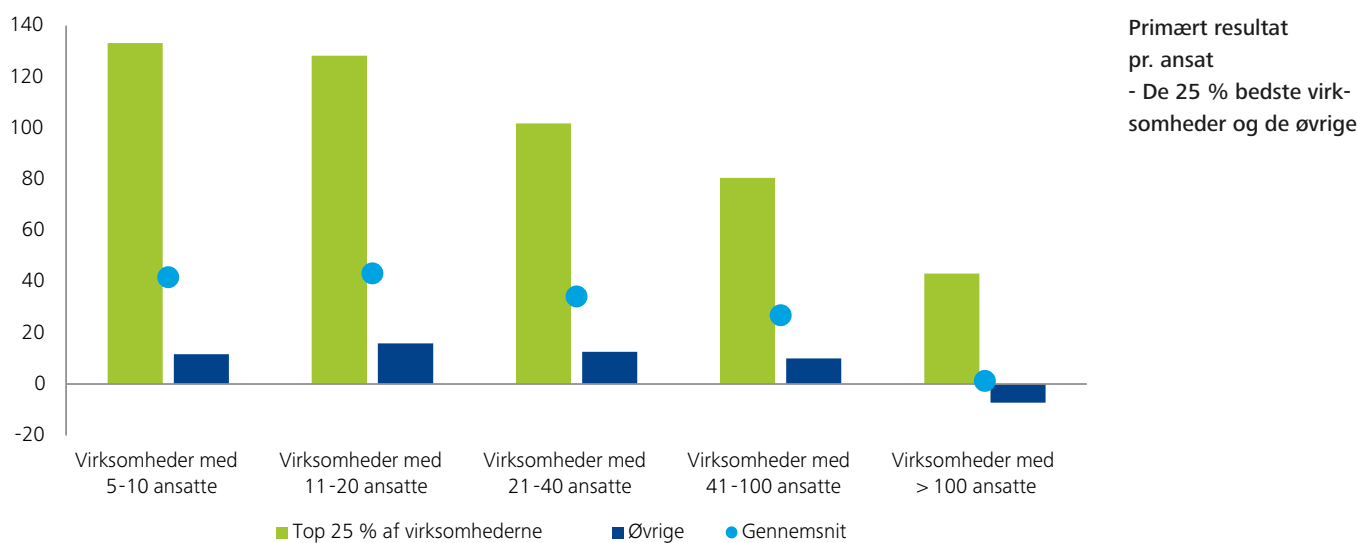
Af grafen ses også, at 60% af virksomhederne har haft underskud inden for de seneste 3 år, hvilket er en lille stigning i forhold til sidste år, hvor 58% havde haft underskud i 1 af de seneste 3 år. Hertil kan det nævnes, at 9% af virksomhederne har haft underskud i alle de sene-

ste 3 år, hvilket er en markant stigning i forhold til i 2010, hvor kun 6% af virksomhederne havde haft underskud i de seneste 3 år.

At andelen af underskudsgivende virksomheder er faldet, kan være et udtryk for, at virksomhederne nu har tilpasset driften til det fortsatte lave aktivitetsniveau i branchen. Da andelen af virksomheder, som har haft underskud i alle de seneste 3 år, er stigende og nu udgør hele 9% af branchen, viser, at de virksomheder, som ikke har formået at tilpasse aktiviteterne eller omkostningerne, fortsat har problemer. Mere end en tredjedel af de virksomheder, som har underskud i 2011, har således også haft det i både 2010 og 2009.

Imens de dygtigste virksomheder i branchen formår at tjene penge, sætter de mindre dygtige penge til i det pressede marked. Til illustration heraf har vi opstillet ne-

denstående graf, som viser det primære resultat fordelt på de 25% af virksomhederne, der klarer sig bedst sammenlignet med de øvrige 75% af branchen.

For samtlige grupper illustrerer grafen ovenfor, at de bedste 25% af virksomhederne tjener væsentligt mere end de resterende virksomheder pr. ansat.

Af grafen ovenfor fremgår det, at de bedste 25% af virksomhederne i analysen, målt på primært resultat pr. ansat, indenfor samtlige grupper tjener væsentligt mere pr. ansat end de resterende 75%. De 25% bedste af den samlede branchen tjener i gennemsnit 100 t.kr. pr. ansat imod 7 t.kr. pr. ansat for de resterende 75% af branchen, hvilket vil sige, at de tjener mere end 13 gange så meget pr. ansat.

Kendetegnende for de virksomheder, som klarer sig godt i 2011, er stabile resultater gennem hele lavkonjunkturren. Det kan eksempelvis illustreres ved, at alene 22% har haft underskud i 1 af de sidste 3 år mod 60% i gennemsnit. Desuden kan det fremhæves, at 40% af de gode virksomheder i de 2 foregående år havde resultater på mere end 3 x gennemsnitligt resultat.

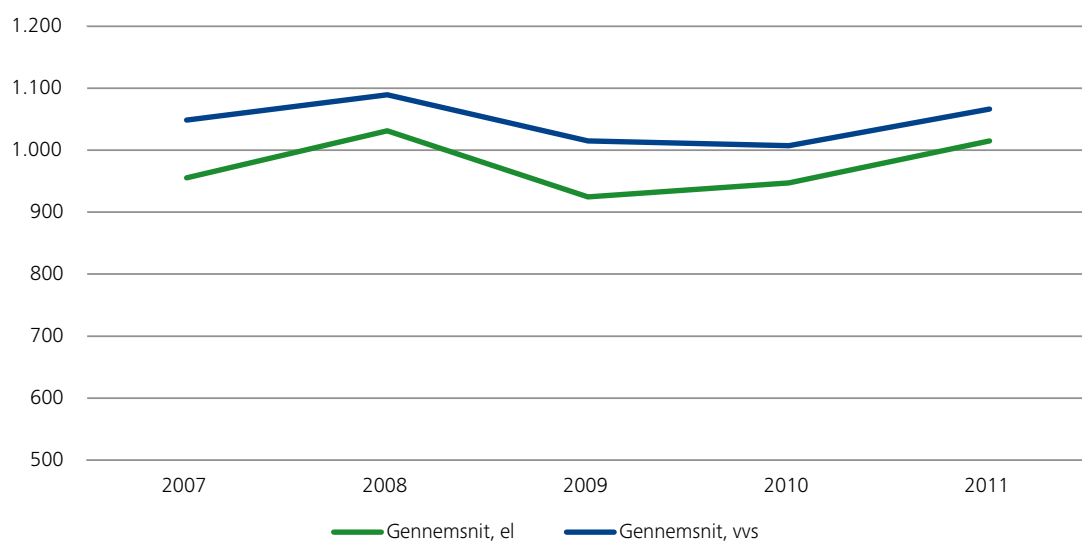
De gode virksomheder har typisk stor indsigt i egen virksomhed, herunder identificeret niches, hvor de klarer sig samt formår at realisere en høj rentabel aktivitet pr. medarbejder.

Omsætning og overskudsgrad

Vi har analyseret udviklingen i nogle omsætningsafhængige nøgletal for de ca. 125 virksomheder, som oplyser omsætning i årsrapporten, og har analyseret, om der er

sammenhæng mellem omsætning og indtjening. Omsætning pr. ansat fortæller noget om branchens effektivitet og evne til produktivitet.

Omsætning pr. ansat
(t.kr.)

Den gennemsnitlige omsætning pr. ansat udgjorde 1.066 t.kr. for vvs-virksomheder og 1.015 t.kr. for el-virksomheder i 2011. Den gennemsnitlige omsætning pr. ansat i installatørbranchen er steget med 5% i forhold til 2010. I hele analyseperioden har omsætningen pr. ansat for vvs-virksomheder været større end omsætning pr. ansat for el-virksomheder.

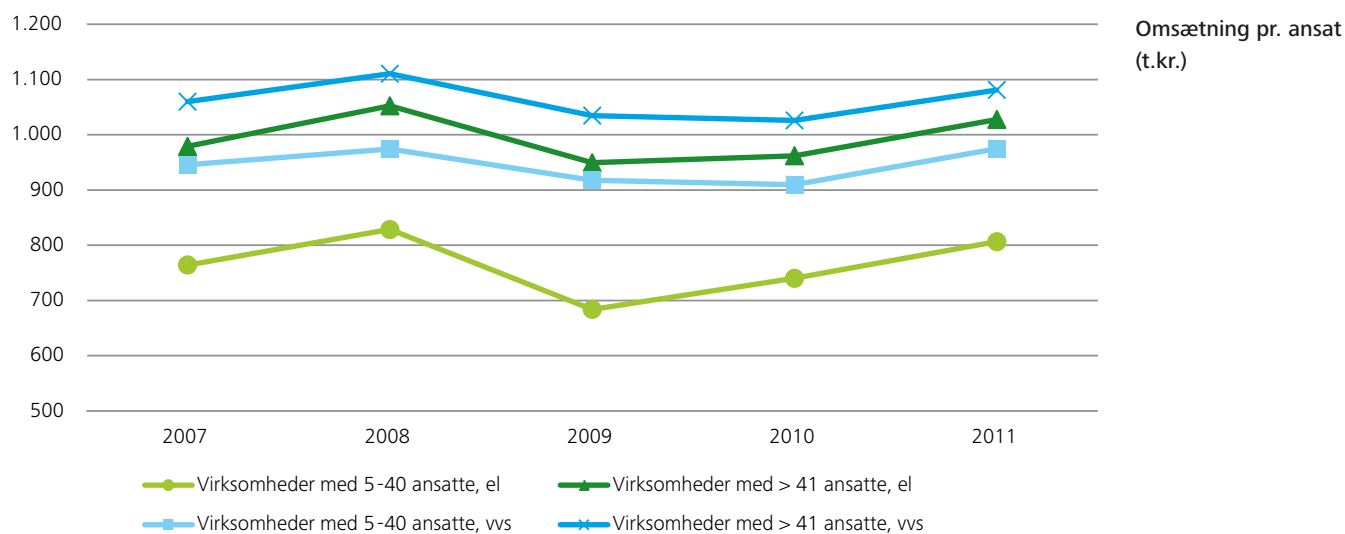
Gennemsnitlig omsætning pr. ansat udgjorde 1.066 t.kr. for vvs-virksomheder og 1.015 t.kr. for el-virksomheder i 2011 mod henholdsvis 1.007 t.kr. og 947 t.kr. i 2010, svarende til stigninger på 5,9% for vvs-virksomheder og 7,2% for el-virksomheder.

Hvis stigningerne i omsætning pr. ansat sammenholdes med den vurderede omsætningsfremgang for hele vvs-branchen og el-branchen på henholdsvis 4% og 7%, indikerer dette, at virksomhederne har realiseret omsætningsfremgangen uden at ansætte flere medarbejdere (kilde: Tekniqs Markedsstatistik 2012).

Det ses også af ovenstående graf, at omsætningen pr. ansat for vvs-virksomheder har været større end omsætning pr. ansat for el-virksomheder i hele analyseperioden, hvilket blandt andet skyldes, at vvs-virksomheder ofte har en højere materialeandel i deres projekter/entrepriser/opgaver.

Nedenfor er der lavet en analyse af omsætningen pr. ansat efter hvilken størrelse, virksomheden har. Nøgletal for omsætning er beregnet med udgangspunkt i færre

virksomheder end de andre nøgletal i denne analyse, hvorfor virksomheder med 5-40 ansatte er medtaget samlet.

De største virksomheder i såvel vvs-branchen som el-branchen har i hele analyseperioden det højeste omsætningsniveau pr. ansat.

Det ses af ovenstående graf, at de største virksomheder har et højere omsætningsniveau pr. ansat end de mindre.

Omsætningen pr. ansat for de største virksomheder udgør 1.081 t.kr. pr. ansat for vvs-virksomheder og 1.028 t.kr. pr. ansat for el-virksomheder, mens den udgør henholdsvis 974 t.kr. pr. ansat og 845 t.kr. pr. ansat for de mindre virksomheder. Baggrunden for, at de store virksomheder har en højere omsætning pr. ansat, er, at disse virksomheders aktivitet typisk indeholder en højere andel af større entreprisekontrakter, hvori der indgår en

større mængde af materialer. De mindre virksomheder har derimod forholdsvis flere reparationsopgaver. Reparationsopgaver har alt andet lige en mindre materialeandel end entreprisekontrakter, hvorfor de mindre virksomheder har en mindre omsætning pr. ansat.

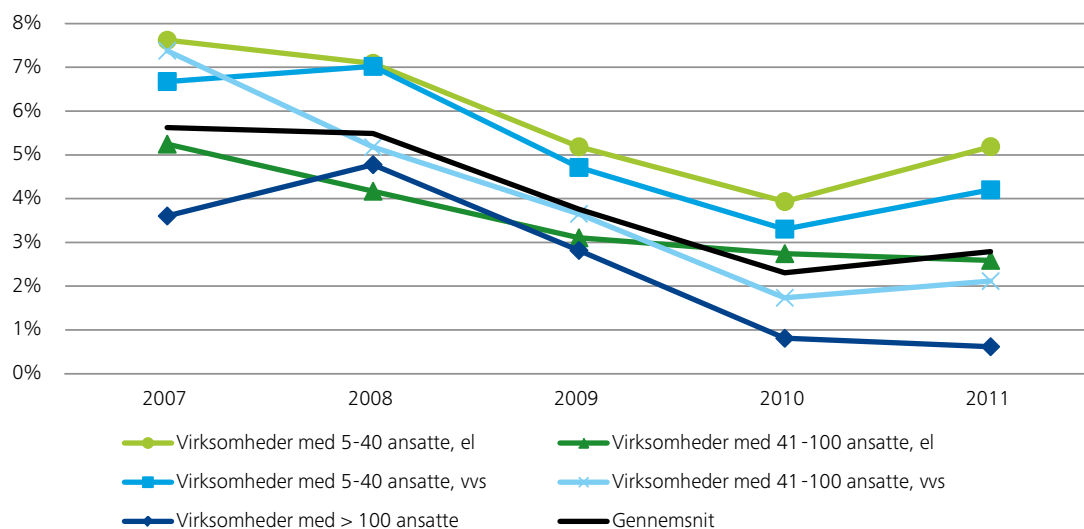
Det fremgår endvidere, at el-virksomhederne i gruppen med de mindre virksomheder har haft den største stigning i omsætningen i 2011. El-virksomhederne har dog fortsat en mindre omsætning pr. ansat end vvs-virksomhederne.

Overskudsgrad

Vi har beregnet overskudsgraden for de enkelte år og ligeledes beregnet overskudsgraden for henholdsvis vsvirksomheder og el-virksomheder. Overskudsgraden udtrykker indtjeningsevnen pr. omsætningskrone. Altså hvor meget, der er til fordeling mellem virksomhedens

ejer og långivere, beregnet som resultatet af primær drift før renter og skat i % af omsætningen.

Udover en analyse af branchen som helhed har vi også foretaget en analyse af overskudsgraden efter virksomhedsstørrelse.

De større virksomheder realiserer generelt en lavere overskudsgrad end de mindre virksomheder. Den gennemsnitlige overskudsgrad i branchen steg i 2011 til 2,8%. Virksomhederne med mere end 100 ansatte realiserer i gennemsnit en overskudsgrad på 0,6%.

Som det ses ovenfor, er den gennemsnitlige overskudsgrad i perioden fra 2007 til 2010 faldet fra 5,6% til 2,3%. Denne tendens er vendt i 2011, hvor den gennemsnitlige overskudsgrad i branchen var på 2,8%. Branchen som helhed tjente således 2,8 øre før renter og skat for hver omsætningskrone, mens de 97,2 øre anvendes til vareforbrug, løn, faste omkostninger, afskrivninger mv.

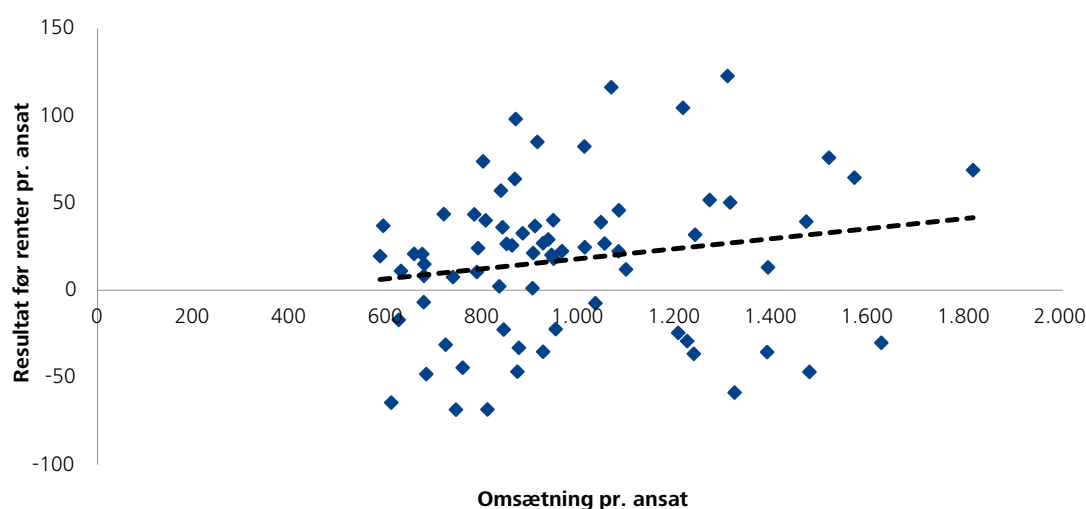
Trods stigningen i overskudsgraden ligger disse gennemsnitlige overskudsgrader fortsat på et historisk lavt niveau.

I hele perioden har de mindre virksomheder haft en højere overskudsgrad end de største virksomheder. I 2011 realiserede virksomheder med 5-40 ansatte en overskudsgrad på henholdsvis 4,2% for vsvirksomheder og 5,0% for el-virksomheder. Virksomheder med 41-100 ansatte realiserede en overskudsgrad på henholdsvis 2,1% for vsvirksomheder og 2,6% for el-virksomheder, mens virksomheder med mere end 100 ansatte realiserede en overskudsgrad på 0,6%.

Det fortsatte prispres i branchen har medført, at kun 3% af de virksomheder, der har valgt at vise omsætningen i årsrapporten, har en overskudsgrad på over 10%. Tilsvarende havde 8% en overskudsgrad på over 10% i 2010.

Vi har endvidere foretaget en analyse af sammenhængen mellem omsætning pr. ansat og resultat før renter pr. ansat. Sammenhængen ses i nedenstående graf, hvor hver enkel prik illustrerer de enkelte virksomheder, som

indgår i analysen og som har oplyst omsætning. For at eliminere betydningen af de største virksomheder er virksomheder med mere end 100 ansatte udeladt.

Omsætning pr. ansat i forhold til resultat før renter pr. ansat t.kr.

Der er fortsat en sammenhæng mellem omsætning pr. ansat og resultat pr. ansat.

Af ovenstående figur kan det udledes, at selvom virksomhederne i sagens natur ikke kan leve af omsætning, er der en sammenhæng mellem omsætning pr. ansat og indtjening pr. ansat. Af figuren fremgår det, at jo højere omsætning pr. ansat, jo højere indtjening pr. ansat. Eksempelvis har virksomheder med 800 t.kr. i omsætning pr. ansat gennemsnitligt et resultat før renter på 14 t.kr. pr. ansat, mens der er en gennemsnitlig indtjening pr. ansat på 23 t.kr., hvis omsætningen er på 1.000 t.kr. pr. ansat. Udover at den nominelle indtjening er højere, er overskudsgraden også højere, da den gennemsnitlige overskudsgrad ved 800 t.kr. andrager 1,8% og 2,3% ved 1.000 t.kr. Sagt på en anden måde tjenes der 9 t.kr. mere ved en stigning i omsætningen på 200 t.kr., svarende til en overskudsgrad på 4,5%.

Det fremgår også ovenfor, at der blandt virksomheder med høj omsætning pr. ansat er virksomheder, som realiserer dårlig indtjening. Det understøtter, at det er vigtigt at fokusere på rentabel omsætning.

Sammenhængen mellem omsætning og overskudsgrad understøtter det synspunkt, at indtjeningen generelt kan optimeres ved at fokusere på aktivitet pr. medarbejder,

herunder at have effektive medarbejdere, bl.a. som følge af, at en installationsvirksomhed har mange omkostninger, som varierer i forhold til antal medarbejdere. Det er således væsentligt at fokusere på at reducere ikke-salgssbare timer mest muligt. Dette kan opnås ved både at sikre, at alle udførte timer faktureres samt ved at eliminere antallet af ikke-produktive timer ved god planlægning. Som en yderligere gevinst ved at forøge andelen af de produktive timer er, at der bliver solgt flere materialer pr. medarbejder, hvilket alt andet lige forøger bundlinjen.

Ved en virksomheds vurdering af sin egen overskudsgrad er det ikke nok at se på den samlede indtjening i forhold til omsætning. Det er nødvendigt at opdele omsætningen og omkostninger på de produkttyper, virksomheden sælger. Denne analyse er en nødvendighed, da den skaber overblik over hvilke af virksomhedens aktiviteter, der tjenes på, og hvilke der bør ske en optimering af.

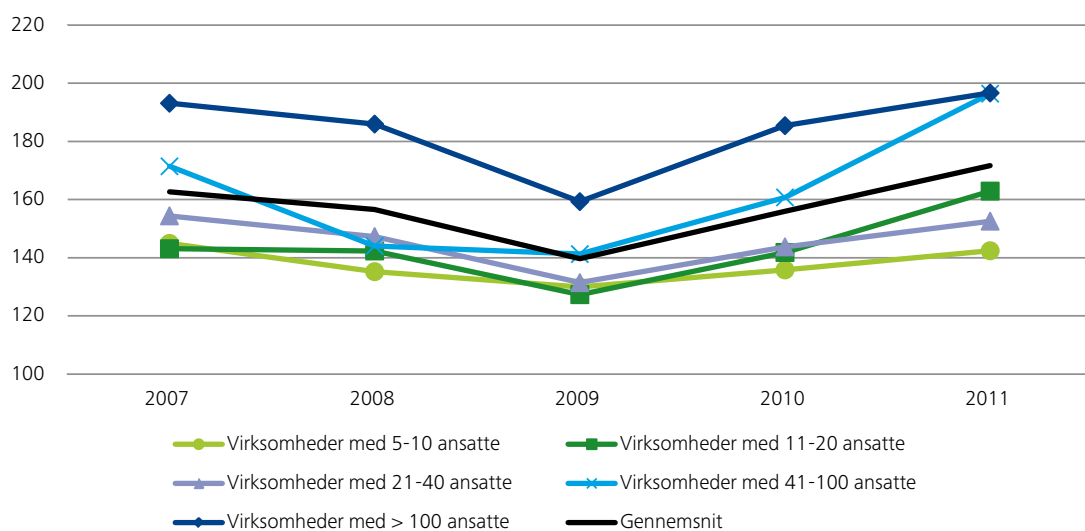
Endvidere bør virksomhederne overveje, hvilke tiltag virksomheden kan gøre for at fastholde omsætningen. Der bør foretages en analyse af, hvilke kompetencer den enkelte virksomhed har, og om disse kan sælges til nye kunder.

Branchens pengebinding

I nærværende afsnit har vi nærmere vurderet branchens pengebinding.

Nedenfor er udviklingen i debitorer pr. ansat analyseret.

Debitorer pr. ansat
(t.kr.)

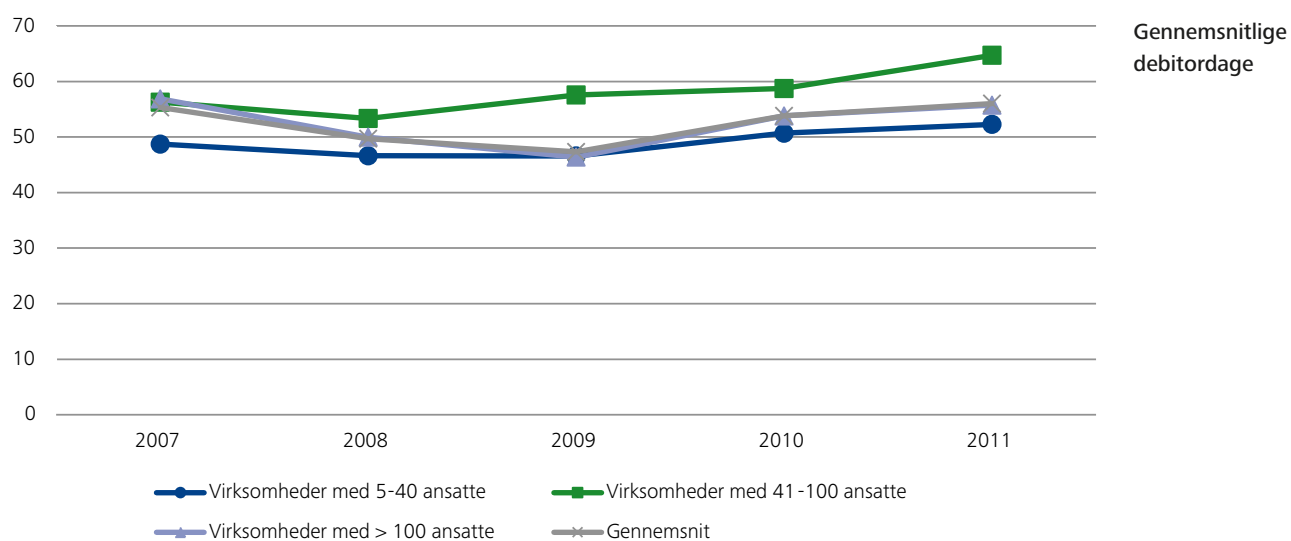

Debitorerne pr. ansat er for virksomheder med mellem 41 og 100 ansatte steget fra 161 t.kr. pr. ansat til 196 t.kr. pr. ansat, hvilket svarer til en stigning på 22%.

Det fremgår af ovenstående graf, at virksomheder med flere end 40 ansatte har debitorer for ca. 196 t.kr. pr. ansat, mens debitorer pr. ansat for virksomheder herfter falder med antallet af ansatte i virksomhederne. Gennemsnittet for branchen udgør 172 t.kr. pr. ansat mod 156 t.kr. i 2010. Ændringen i de gennemsnitlige debitorer pr. ansat for branchen svarer til en stigning på ca. 10%.

Stigningen i debitorer pr. ansat modsvarer ikke af en tilsvarende stigning i omsætningen pr. ansat. Selvom omsætningen pr. ansat er steget med ca. 6% fra 2010 til 2011, er debitorerne pr. ansat steget mere. Dette indikerer, at installationsvirksomhederne har fået sværere ved at indkræve deres tilgodehavender eller har været nødsaget til at give debitorerne længere kredit.

For at illustrere dette har vi beregnet gennemsnitlige debitor-
dage.

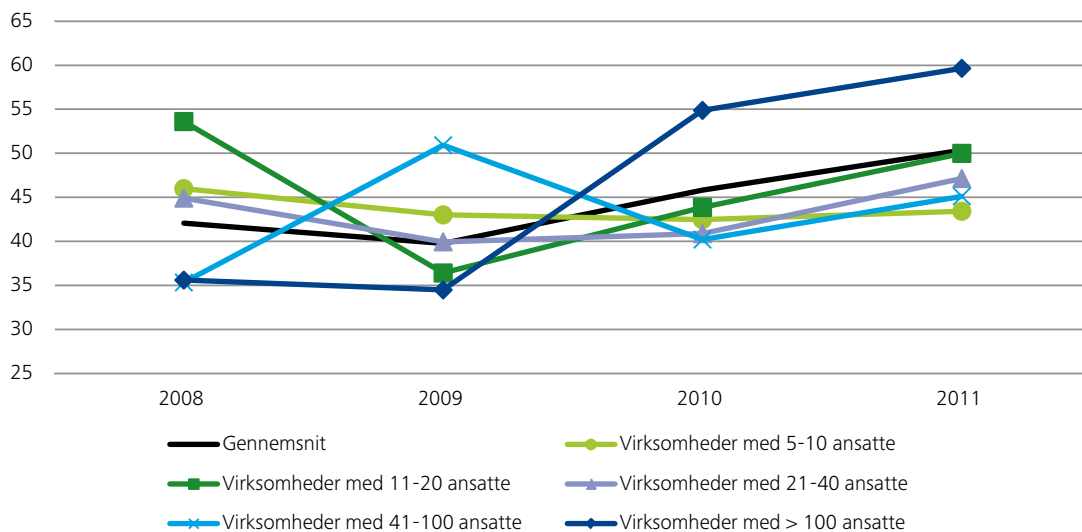
Branchen har målt på ultimo-tal gennemsnitlige debitor-dage på ca. 56 mod 53 dage i 2010.

Branchen har målt på ultimo-tal gennemsnitlige debitor-
dage på ca. 56 mod 53 dage i 2010. De 56 debitor-dage
svarer til, at der pr. balancedagen er bundet næsten 2
måneders salg i debitorer efter korrektion af moms.

Igangværende arbejder pr. ansat

Udover pengebindingen i debitorer, har virksomheden også bundet likviditet i igangværende arbejder. Udviklin-

gen i igangværende arbejder fordelt på grupperne illustreres i grafen her nedenfor

Virksomhederne har i gennemsnit bundet 50 t.kr. pr. ansat i igangværende arbejder

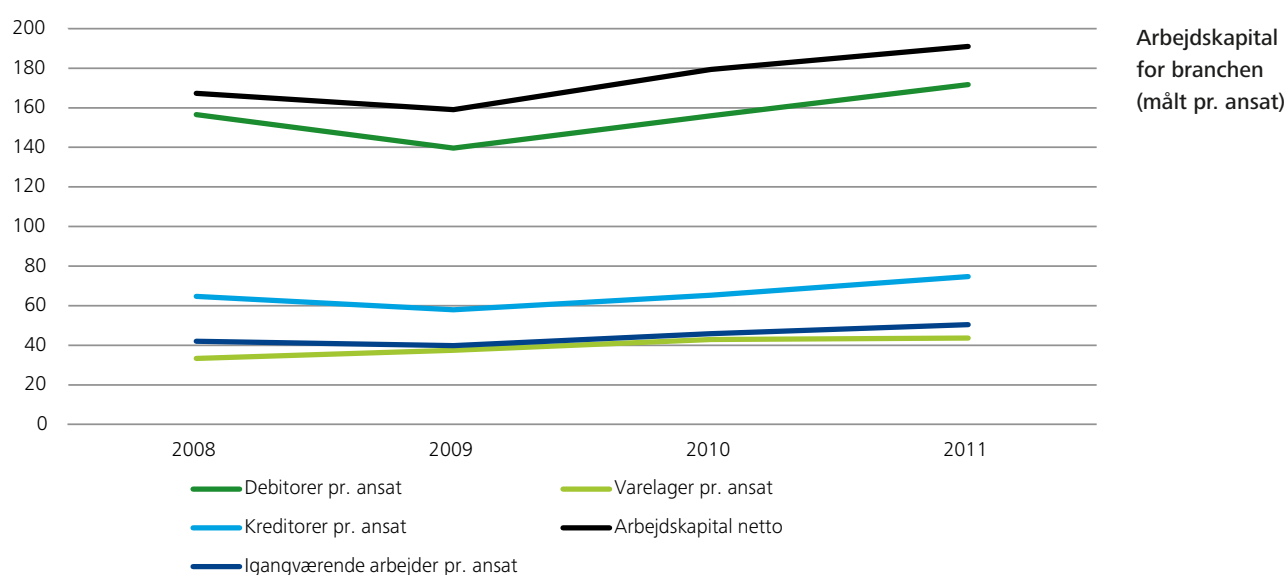
Vi skal generelt anbefale, at der i virksomhederne er konstant fokus på hurtig fakturering, samt at virksomhedernes betalingsbetingelser overfor kunderne så vidt muligt afspejler virksomhedens betalingsbetingelser hos leverandørerne. Der har dog været en udvikling, hvor installatørerne oplever, at mange store virksomheder forsøger at diktere lange betalingsbetingelser, som vanskeliggør en reduktion af pengebindingen i debitorer.

Hvis man i virksomhederne oplever dette fra sine kunder, bør man indregne renteudgifterne i kostprisen på opgaverne, så man får et retvisende billede af lønsomheden.

Hurtig fakturering samt løbende opfølgning kan ud over en positiv effekt på pengebindingen også på sigt reducere debitorstab.

Debitorerne og igangværende arbejder er blot nogle af de faktorer, som ledelsen kan påvirke for at nedbringe pengebindingen i virksomhederne. Den samlede arbejdskapital er den del af virksomhedens aktiver, som påvirkes af den daglige drift. Arbejdskapitalen er et ud-

tryk for den investering, der er i debitorer, igangværende arbejder for fremmed regning og varelager, fratrukket rentefri kredit hos virksomhedernes leverandører. Udviklingen i arbejdskapitalen er vist her nedenfor.

Arbejdskapitalen pr. ansat er igen i 2011 stigende i forhold til 2010.

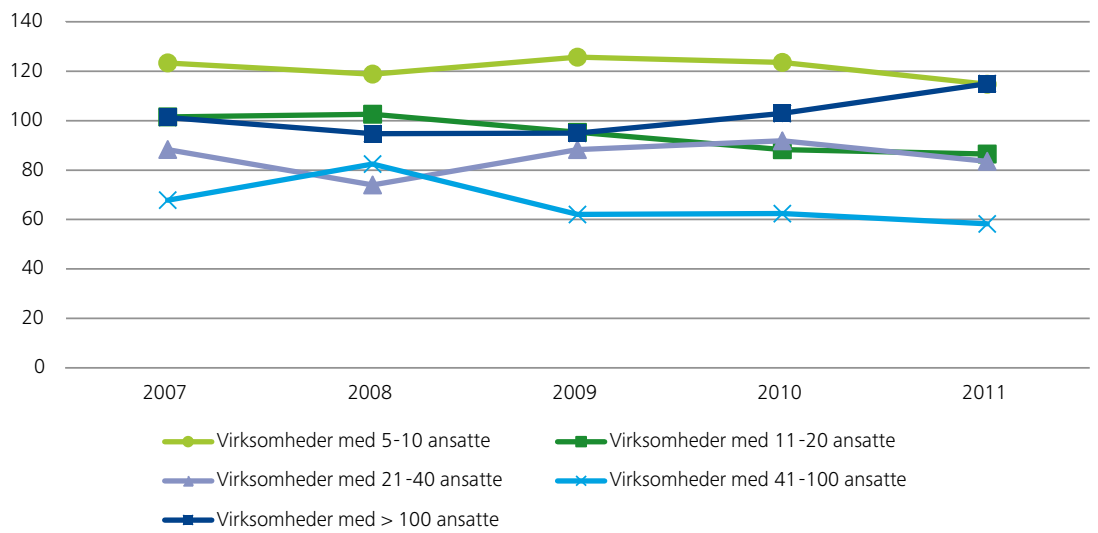
Som det ses af ovenstående graf, er arbejdskapitalen pr. ansat steget fra 179 t.kr. i 2010 til 191 t.kr. i 2011, svarende til en stigning på 6%. Årsagen til stigningen kan

primært henføres til, at debitorer pr. ansat i gennemsnit er steget mere end gæld til kreditorer pr. ansat, hvilket også var tilfældet i 2010.

Pengebindingerne i virksomhederne består ud over arbejdskapitalen af virksomhedens anlægsaktiver. Størrelsen af anlægsaktiverne er mere vanskelig at påvirke lø-

bende, men kan på lidt længere sigt nedbringes og nedbringe pengebindingen i virksomheden. Af nedenstående graf ses det, at de mindste virksomheder har den største investering i anlægsaktiver pr. ansat.

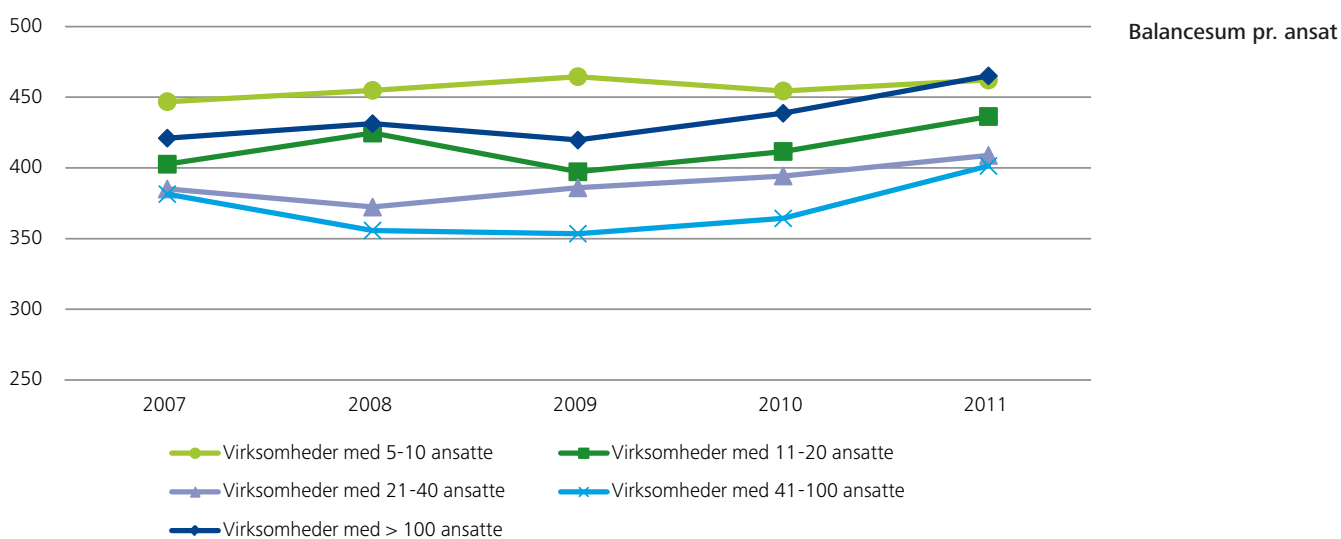
Anlægsaktiver pr. ansat
(t.kr.)

De største virksomheders anlægsaktiver pr. ansat er steget, mens de mindste virksomheders anlægsaktiver pr. ansat er faldet.

Slutteligt har vi analyseret virksomhedernes gennemsnitlige balancesum pr. ansat, og analysen har identificeret

forskelle mellem de forskellige grupper. Balancesummen illustrerer den samlede eksponering i virksomheden.

Balancesummen pr. ansat er steget i alle grupper. Stigningen er størst i gruppen med virksomheder med mellem 41 og 100 ansatte, hvor balancesummen pr. ansat er steget med i gennemsnit 10%.

De mindste virksomheder har i analyseperioden indtil i 2011 haft de største balancesummer pr. ansat, hvilket primært kan henføres til, at den gennemsnitlige investering i anlægsaktiver er større for disse virksomheder. I 2011 har gruppen med virksomheder med flere end 100 ansatte dog overhalet de mindste virksomheder og har nu den største balancesum pr. ansat. Dette dækker dog hovedsageligt over, at de største virksomheder har ned-

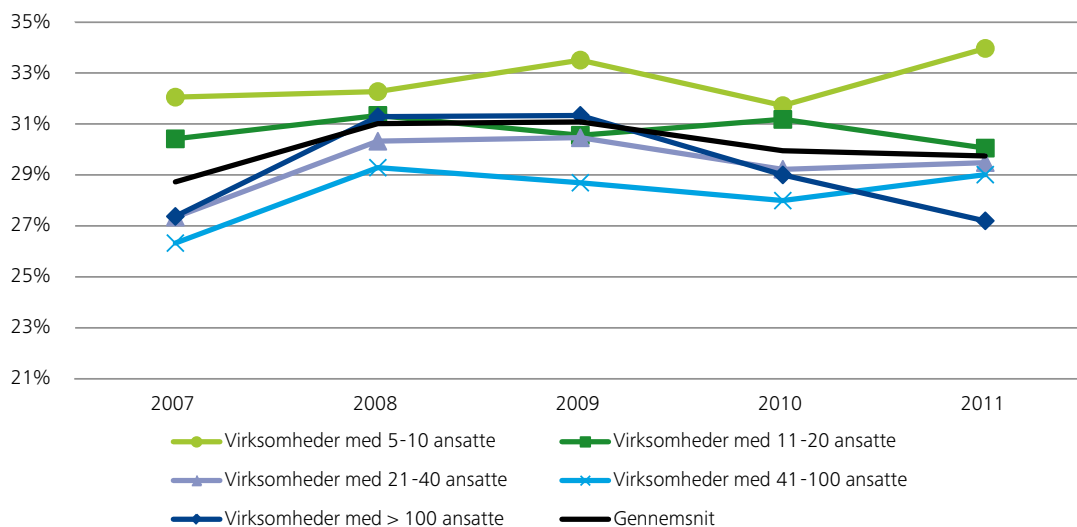
bragt antallet af medarbejdere betragteligt. Ser man bort fra gruppen med flere end 100 ansatte, indikerer fordelingen fortsat, at de større virksomheder har nogle stordriftsfordele, når det drejer sig om pengebinding i anlægsaktiver. Eksempelvis vil der altid skulle nogle basisbygningsskvadratmeter til, uanset om man er en lille eller en stor virksomhed.

Soliditet

Nøgletallet "soliditetsgraden" er udtryk for egenkapitalen i forhold til balancesummen og viser dermed, hvor "solide" virksomhederne er.

Nedenfor fremgår dels den gennemsnitlige soliditetsgrad og dels soliditetsgraden for de enkelte grupper.

Soliditetsgrad

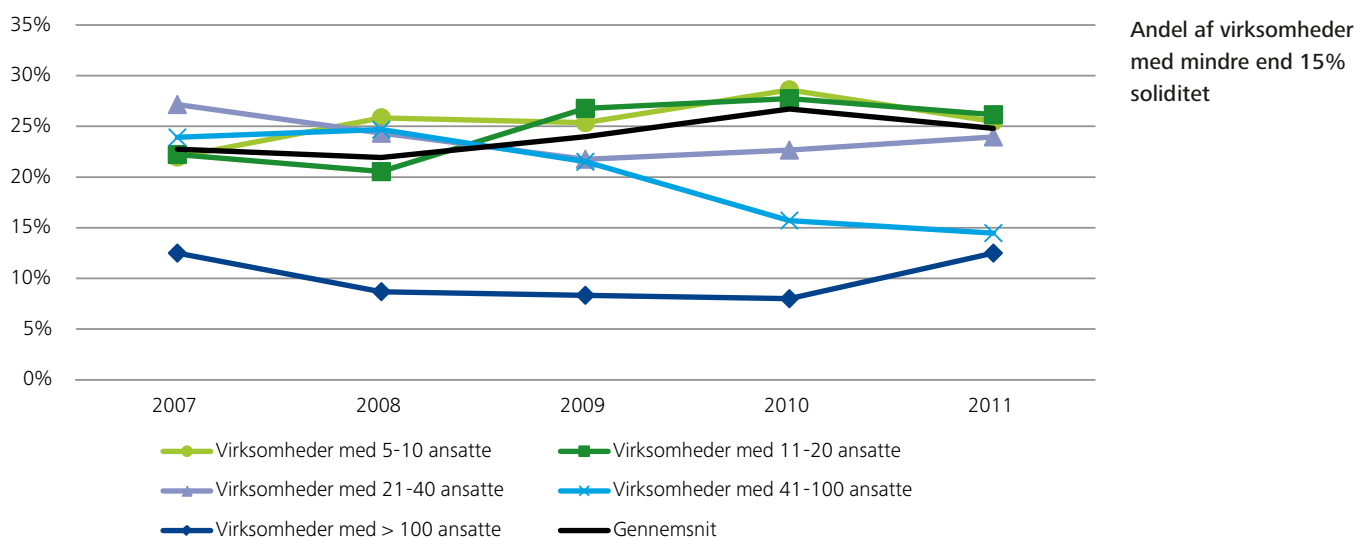

Den gennemsnitlige soliditetsgrad i installationsbranchen er uændret i forhold til i 2010. Soliditeten er steget i gruppen med de mindste virksomheder, mens den er faldet i gruppen med de største virksomheder.

Den gennemsnitlige soliditetsgrad for 2011 er uændret i forhold til i 2010. Den gennemsnitlige soliditetsgrad er forværret lidt for grupperne med henholdsvis 11-20 ansatte og over 100 ansatte. Derudover er ikke sket nævneværdige udsving imellem de enkelte grupper i forhold til 2010.

De store virksomheder havde inden krisen nogle år, hvor de realiserede stor fremgang i soliditeten, men må konstatere, at de lave resultater i kriseårene har tæret på egenkapitalen, og virksomhederne med over 100 ansatte er nu den gruppe, som har den laveste soliditetsgrad med 27%. På trods af de seneste par års dårlige resultater er der fortsat en gennemsnitlig soliditet i branchen på 30%.

Vi har desuden undersøgt, hvor mange virksomheder, der har en soliditetsgrad under 15%.

Knap 25% af installationsvirksomhederne har en soliditetsgrad under 15%.

Som det fremgår af ovenstående, er andelen af virksomheder med en soliditetsgrad under 15% størst for de mindre virksomheder. Gennem hele analyseperioden har mellem hver 4. og 5. virksomhed haft en soliditetsgrad under 15%. Disse virksomheder har således begrænset egenkapital at stå imod med. Disse virksomheder bør forøge deres egenkapital eller nedbringe deres forpligtelser, hvorved de bliver mere robuste ved eventuelle indtjeningsudsving. Af grafen ovenfor fremgår det, at krisen målt på soliditeten er gået værst ud over virksomheder med mellem 41 og 100 ansatte.

Mere end en tredjedel af virksomhederne med en soliditetsgrad på under 15% havde negativ egenkapital ved udgangen af 2011, hvilket svarer til, at der var mere gæld end den bogførte værdi af virksomhedernes samlede aktiver. Det finansielle eksistensgrundlag for virksomheder med negativ eller lav egenkapital bygger ofte på bankaftaler med personlig kautionsstillelse. I disse situationer har virksomhedsejeren reelt investeret mere end den bogførte egenkapital, hvilket er baggrunden for, at mange af virksomheder med negativ egenkapital fortsat eksisterer.

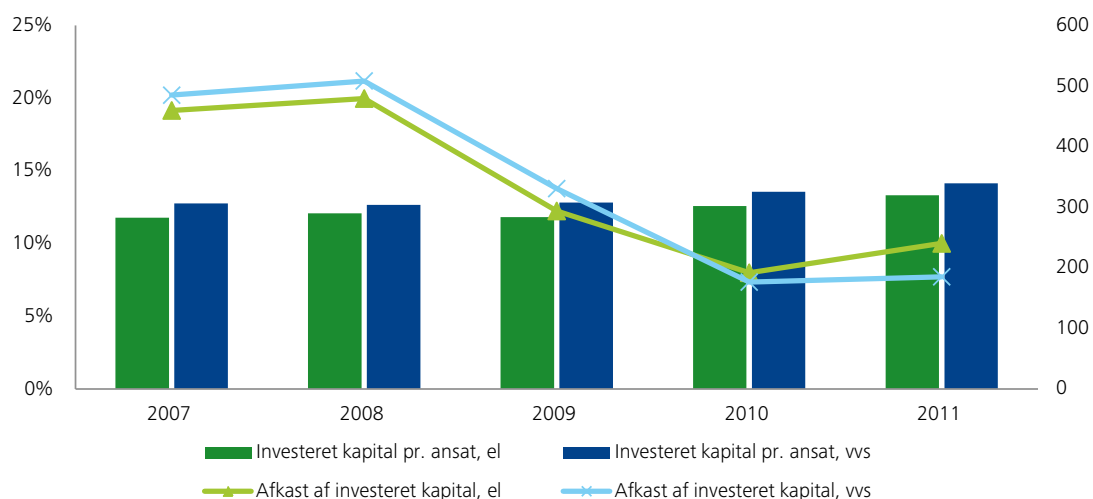
Afkast af investeret kapital

Vi har i nærværende afsnit vurderet virksomhedernes afkast i forhold til den faktisk investerede kapital i virksomhederne. Ved at sammenholde afkastet med den samlede investerede kapital tages der højde for forskelle i finansierungsstrukturen, herunder forskelle i soliditetsgrader. Det er således muligt at sammenligne gældstunge og egenkapitaltunge virksomheder.

Den investerede kapital er opgjort som balancesum eksklusive likvide midler fratrukket rentefrie kreditter som leverandørgæld og hensatte forpligtelser.

Afkastet er i analysen opgjort som resultat før renter plus eventuelle positive finansielle poster. Dette gøres ud fra en forventning om, at de positive finansielle poster blandt andet består af resultat fra tilknyttede virksomheder, som indgår i balancesummen.

Afkast af investeret kapital

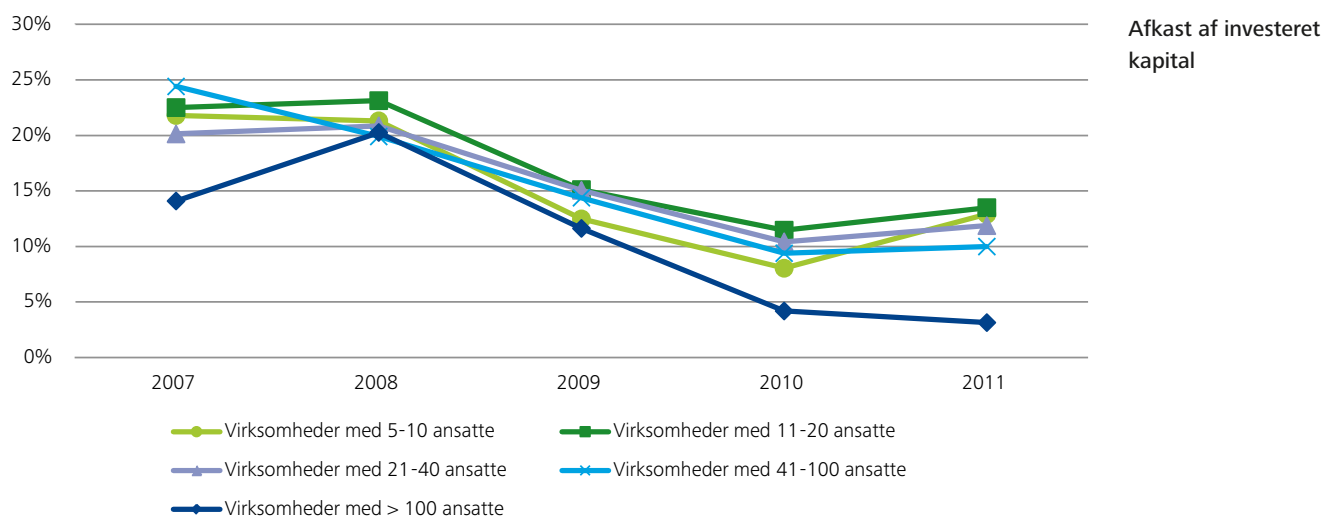

Udviklingen med fald i det gennemsnitlige afkast af den investerede kapital er stoppet efter 2 år med markante fald i afkastet. Den investerede kapital stiger for både el- og vvs-virksomhederne, men hvor det gennemsnitlige afkast i 2011 er steget hos el-virksomhederne, er afkastet uændret for vvs-virksomhederne.

Som det fremgår af ovenstående graf, har både vvs-virksomheder og el-virksomheder realiseret en stigning i afkast af investeret kapital. For vvs-virksomheder er afkastet steget fra 7,4% i 2010 til 7,7% i 2011, mens det for el-virksomheder er steget mere markant fra 8,0% til

10,0%. Den positive udvikling skyldes en fremgang i resultatet samtidig med mindre stigning i den investerede kapital.

Det beskrevne afkast har vi i den nedenstående graf opdelt i forhold til virksomhedsstørrelse.

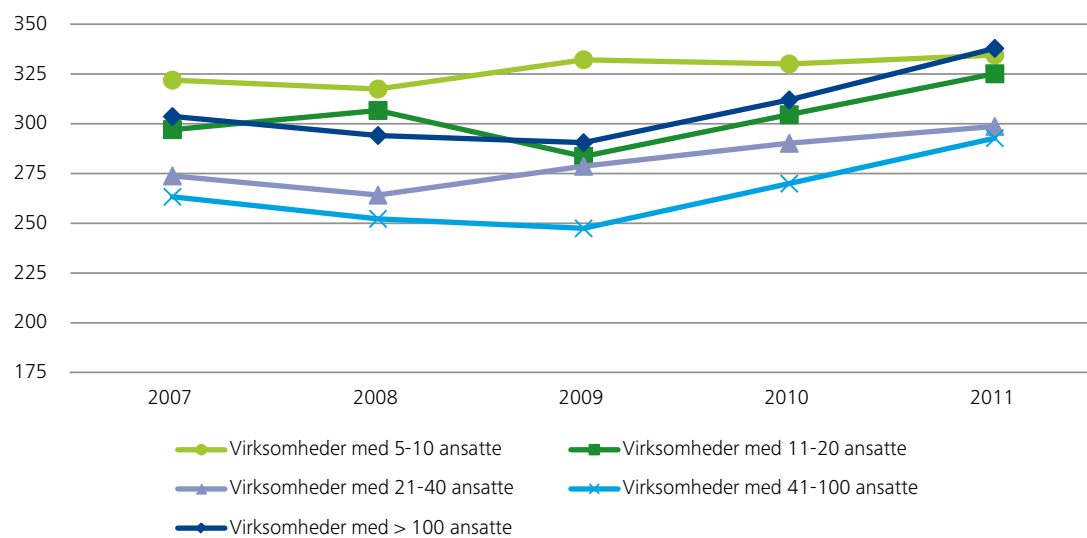
Virksomheder med mere end 100 ansatte realiserer igen i 2011 de laveste afkast af investeret kapital. Det gennemsnitlige afkast af investeret kapital i virksomheder med over 100 ansatte ligger i 2011 på 3%. Gruppen med virksomhederne med mellem 5 og 10 ansatte realiserer den største stigning i afkastet med en stigning fra 8% til knap 13%.

Det ses af ovenstående graf, at afkast af investeret kapital er steget for alle virksomhedsgrupperne på nær virksomhedsgruppen med virksomheder med flere end 100 ansatte. Gruppen med virksomheder med flere end 100 ansatte er dog påvirket af 2 virksomheder, som har realiseret meget store underskud. Foruden disse 2 virksomheder ville denne gruppe ligeledes have realiseret en lille

stigning i afkastet af den investerede kapital, men gruppen ville fortsat realisere det laveste afkast.

Af grafen fremgår endvidere, at virksomhederne i gruppen med mellem 5 og 10 ansatte har realiseret den største fremgang i afkast af investeret kapital. For denne gruppe siger afkastet fra 8,0% til 12,9% i 2011.

Investeret kapital
pr. ansat

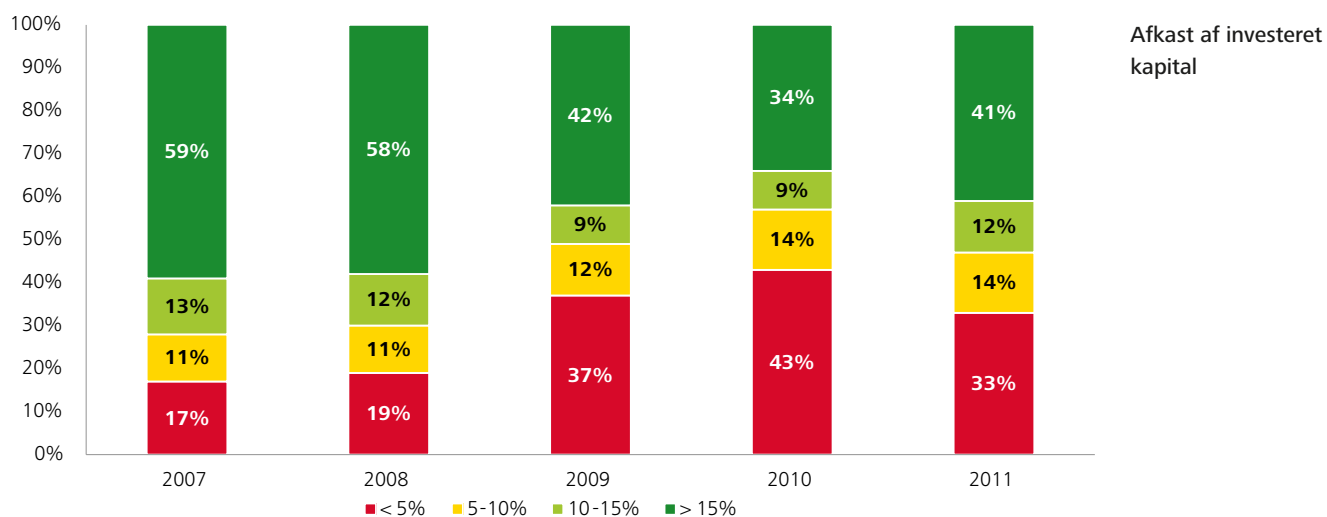
Den investerede kapital pr. ansat er i 2011 steget for alle grupper af virksomheder.

Den investerede kapital pr. ansat har i de foregående 4 år været størst hos de mindste virksomheder i analysen. Siden krisen indtraf i 2008 har virksomhederne med 5-10 dog formået at holde den investerede kapital pr. ansat forholdsvis konstant, imens den er steget markant

mere i de øvrige grupper. Virksomhederne med mere end 100 ansatte har ultimo 2011 den største investerede kapital pr. ansat på 338 t.kr., imens virksomhederne med 41-100 ansatte har den laveste investerede kapital pr. ansat med 293 t.kr. pr. ansat.

Vi har endvidere analyseret fordelingen af virksomheder i forhold til afkastet på den investerede kapital. Vi mener som udgangspunkt, at der som minimum bør realiseres et afkast på den investerede kapital på 8-10%, da der dels skal ske betaling for, hvad investeringen alternativt kunne indbringe samt ske betaling for den risiko, man

som virksomhedsejer påtager sig. Vi har derfor opdelt det opnåede afkast nedenfor, hvor afkast under 5% efter vores opfattelse er et klart utilfredsstillende niveau, mens afkast mellem 5% og 10% er et mindre tilfredsstillende niveau.

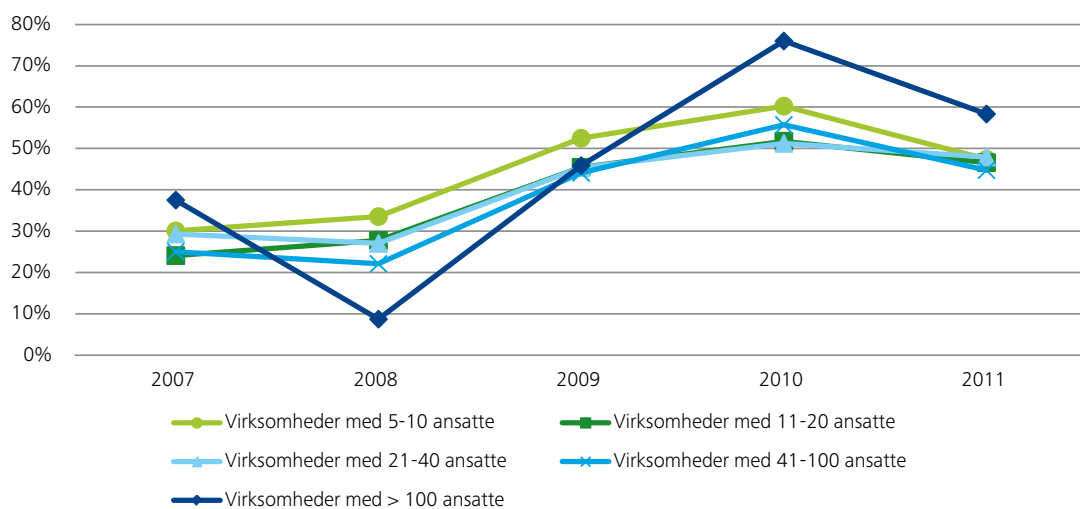
Fordelingen af virksomhedernes afkast viser forbedringer i branchen i forhold til i 2010, men andelen af virksomheder med et afkast på under 10% er fortsat markant højere end før krisen.

Af ovenstående graf fremgår det, at andelen af virksomheder, der realiserer et tilfredsstillende afkast i 2011 set i forhold til den investerede kapital, er betydeligt stærkere end i 2010. Andelen af virksomheder, der ikke generer

et afkast på over 10%, er faldet med 10%-point. Andelen af mindre tilfredsstillende afkast er på niveau med 2010, mens det er andelen, som leverer et utilfredsstillende resultat, som er faldet betydeligt.

Endelig har vi analyseret, hvor stor en andel af virksomhederne i de enkelte grupper, der har realiseret et ikke-tilfredsstillende afkast på den investerede kapital.

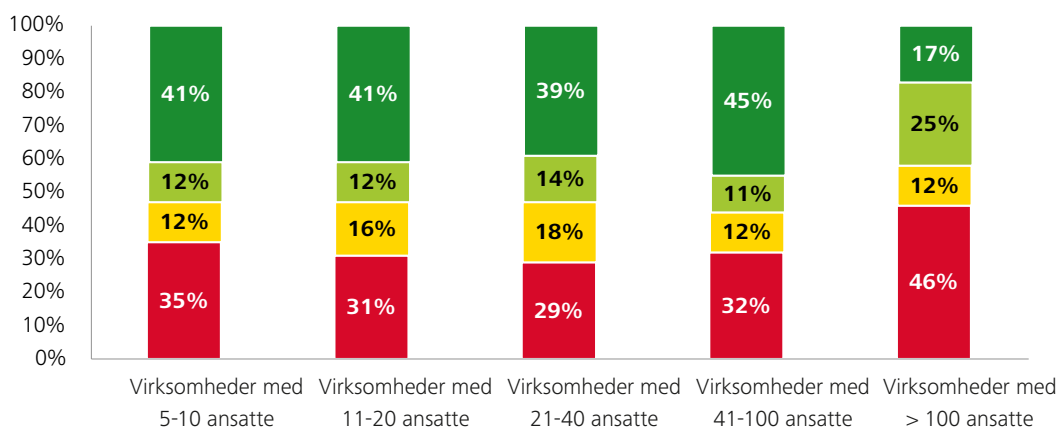
Andel af virksomheder med et afkast på mindre end 10%

De største virksomheder (mere end 100 ansatte) har i 2011 haft den største andel af virksomheder med et afkast mindre end 10%. Andelen er dog faldet i samtlige grupper.

Det fremgår af grafen, at andelen af virksomheder med et afkast på mindre end 10% er faldende for alle virksomhedsgrupper. Over halvdelen af virksomhederne i gruppen med mere end 100 ansatte realiserer et ikke-tilfredsstillende resultat i 2011. Andelen af virksomhederne med mere end 100 ansatte, der i 2011 realiserede et afkast på mindre end 10%, er på hele 58%, hvilket dog er en klar forbedring fra 2010, hvor andelen var 76%.

I 2010 var der i ingen af grupperne mere end halvdelen af investorerne, der havde fået et afkast, som efter vores vurdering er en tilstrækkelig betaling for den risiko, de påtager sig (afkast på over 10%). Dette er ikke længere tilfældet, da det nu kun er i gruppen med mere end 100 ansatte, at andelen af virksomheder med under 10% i afkast af investeret kapital overstiger 50%.

Afkast af investeret kapital (2011)

Andelen af virksomheder med afkast på mindre end 5% er fortsat størst blandt de største virksomheder.

Andelen af virksomheder med over 15% i afkast er, som det fremgår ovenfor, væsentligt større ved de mindre virksomheder end i gruppen med virksomheder med mere end 100 ansatte. Andelen af virksomheder med af-

kast af investeret kapital på over 15% er steget i samtlige grupper med virksomheder med under 100 ansatte. Mest markant er stigningen i gruppen med virksomheder med mellem 41 og 100 ansatte. I denne gruppe havde blot 30% i 2010 et afkast på over 15%.

Fokus på effektivitet og produktivitet

En høj effektivitet og produktivitet er vigtige konkurrenceparametre i en branche med skærpet konkurrence. Det er samtidig noget, som virksomhederne selv har mulighed for at påvirke med henblik på at stå stærkere i markedet. Gevinsterne ved at få godt styr på forretningen gennem en effektiv drift og en holdbar strategi er mange, - og der er mange værktøjer og muligheder for at komme dertil.

Men hvilke værktøjer kan anvendes til at forbedre effektiviteten? Hvilken retning bør virksomheden styres mod for at blive mere konkurrencedygtig? Og hvordan anvendes ressourcerne mest optimalt? Dette er blot nogle af de relevante spørgsmål, som Deloitte med sin erfaring fra branchen kan rådgive om.

Deloitte har praktisk erfaring med et bredt udvalg af de værktøjer, som har forbedret effektiviteten og produktiviteten i installationsbranchen. Værktøjerne spænder fra at optimere udnyttelsen af teknologiske muligheder, fokus på medarbejdernes potentiale og produktivitet, - til øget fokus på kvalitet og optimering af arbejdsgange. Ofte vil det være en kombination af forskellige værktøjer og metoder, der skaber den største effekt i den enkelte virksomhed på både kort og lang sigt.

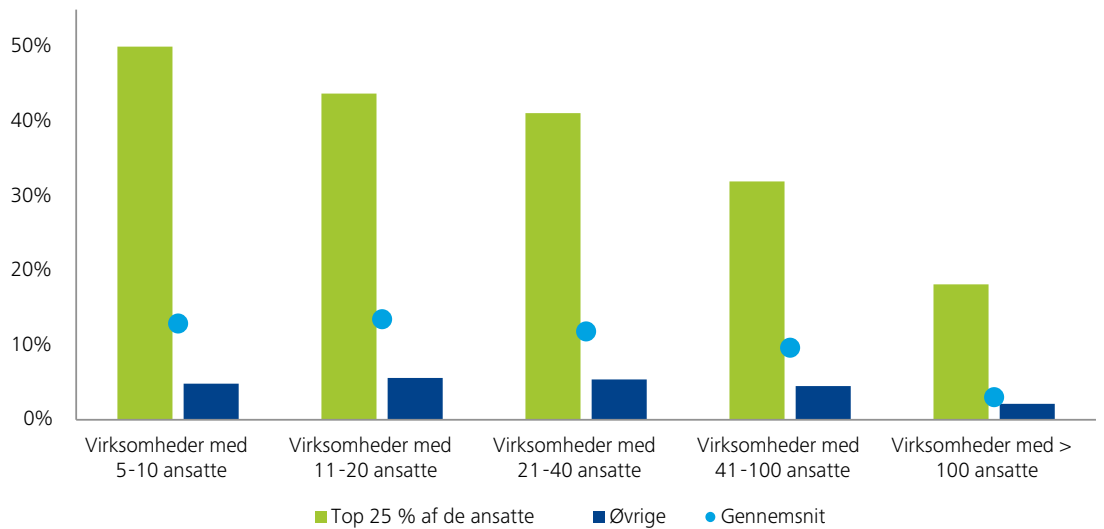
Generelt gælder, at forholdene omkring den enkelte virksomhed i relation til fx størrelse, beliggenhed og arbejdsområde er afgørende for, hvilke værktøjer og metoder, der giver de bedste resultater, samt for hvilken strategi, der skal udarbejdes for fremtidens vækst. Med rådgivning fra Deloitte har I de bedste muligheder for at få implementeret de værktøjer, der giver de bedste resultater hos netop jer.

Vil du vide mere om Deloittes erfaring fra branchen, så kontakt:

Ina Dam på indam@deloitte.dk, Helle Bergstrøm på hbergstroem@deloitte.dk eller ring +45 89 20 70 00

Afslutningsvis har vi også set på, hvordan de bedste 25% klarer sig målt på afkast af investeret kapital.

Afkast af investeret kapital
- De 25 % bedste ansatte og de øvrige

De 25% bedste virksomheder målt på afkast af investeret kapital realiserer i de fire grupper med under 100 ansatte et gennemsnitligt afkast på over 35%, mens de resterende 75% realiserer under 5% i gennemsnitligt afkast.

Af grafen ovenfor kan vi se, at de 25% bedste virksomheder målt på afkast af investeret kapital genererer et markant bedre afkast end de resterende 75% af branchen. Forskellen er mest udpræget i gruppen med virksomheder

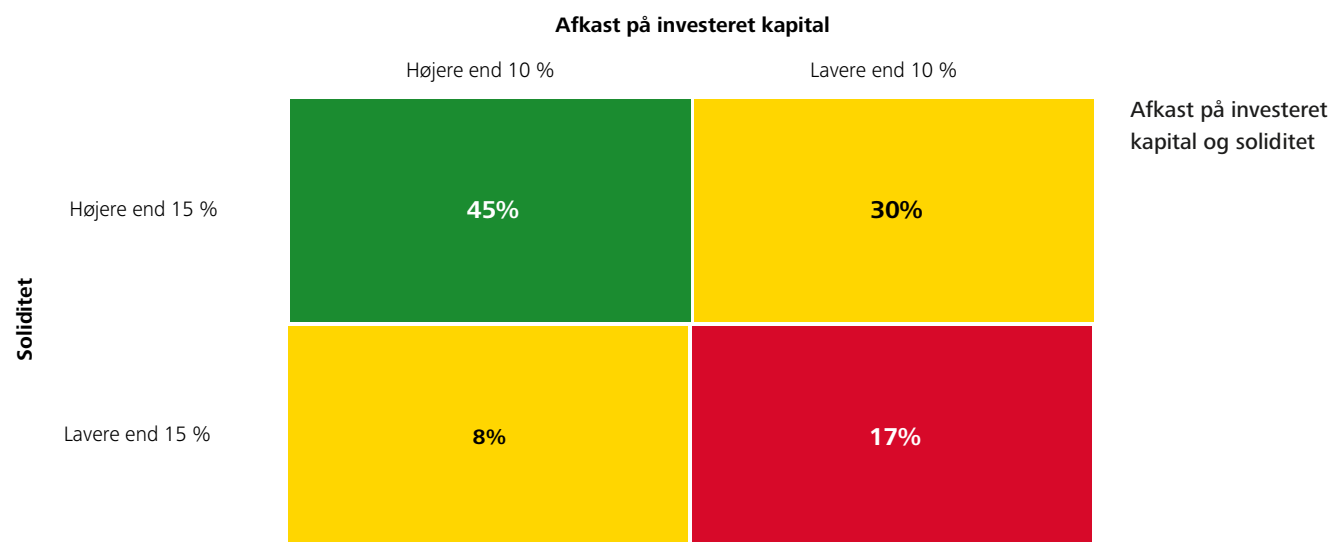
med mellem 5 og 10 ansatte, hvor de bedste 25% genererer et gennemsnitligt afkast på 50% af den investerede kapital, mens de resterende 75% blot giver et gennemsnitligt afkast på 5%.

Faresignaler

Som det fremgik af graferne i afsnittet "Soliditet og likviditet", har 25% af virksomhederne en soliditetsgrad under 15%, hvilket gør disse virksomheder sårbare over for uforudsete forhold, især hvis deres indtjening på forhånd ikke er tilfredsstillende.

Vi har i afsnittet "Afkast af investeret kapital" konstateret, at 47% af virksomhederne har et afkast under 10%, hvilket ikke er tilfredsstillende.

Vi har nedenfor undersøgt, hvor stor en andel, der har faretruende regnskabstal defineret som soliditetsgrad lavere end 15% samtidig med et afkast på investeret kapital under 10%.

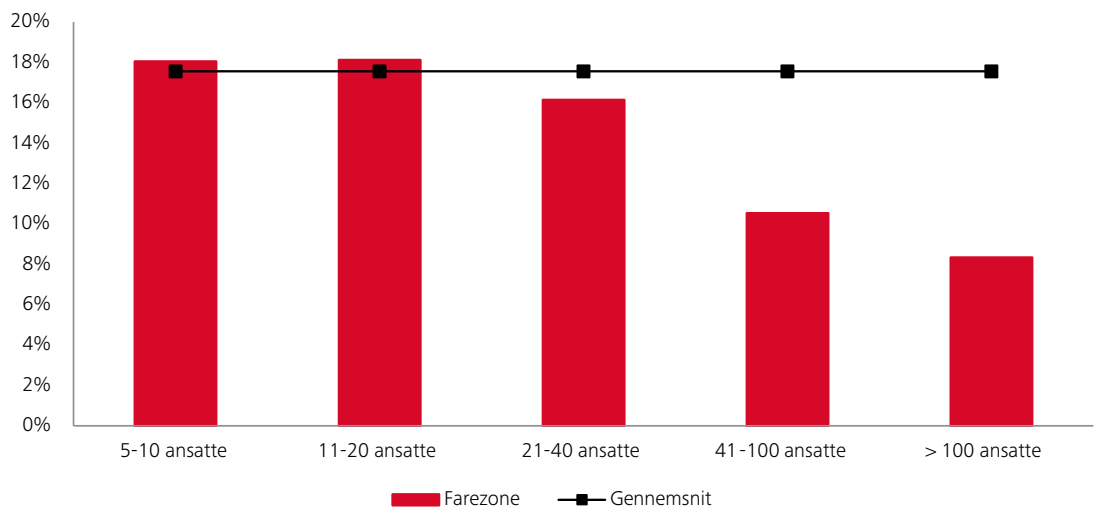
17% af installatørvirksomhederne har faretruende regnskabstal, da disse virksomheder både har en lav soliditet (lavere end 15%) og et afkast af investeret kapital under 10%.

Af matrixen ovenfor ses det, at 17% af installationsvirksomhederne i 2011 realiserede et ikke-tilfredsstillende afkast samtidig med, at de samme virksomheder har en stor gældsandel. Dette er et fald i forhold til 2010, hvor andelen udgjorde 20%.

Af matrixen ovenfor ses endvidere, at 45% ikke har problemer med hverken indtjeningen eller størrelsen af egenkapitalen mod 37% i 2010. Dette står i kontrast til de 61% af virksomhederne i analysen, der i 2008, før krisen indtraf, lå i kategorien med tilfredsstillende afkast og soliditet.

Vi har nedenfor vurderet, om der er forskelle i de enkelte gruppers andel, der er i det faretruende område.

Andel i farezonen

Andelen af virksomheder med faretruende regnskabstal er fortsat størst for de mindre virksomheder, hvor næsten hver 5. virksomhed har faretruende regnskabstal.

Som det fremgår ovenfor, har næsten hver 5. virksomhed med 5-20 ansatte faretruende regnskabstal, mens det alene er ca. hver 10. for virksomheder med mellem 41 og 100 ansatte og hver 12. virksomhed med mere end 100 ansatte.

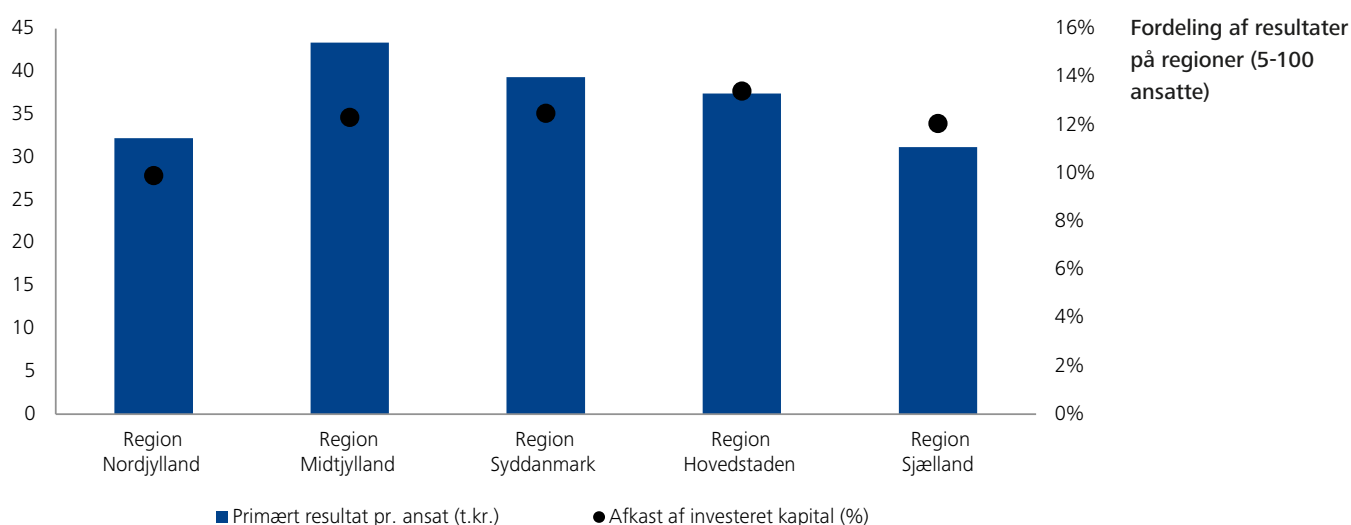
8% af de virksomheder, der sidste år lå i den faretruende zone, er i dag enten under konkurs eller erklæret kon-

kurs. For de virksomheder, der ligger i farezonen sidste år som tilmed havde negativ egenkapital, er 14% efterfølgende gået konkurs. For hele installationsbranchen var der alene ca. 1,8%, der gik konkurs i 2011. Virksomheder i farezonen kan derfor forvente, at kreditgivere stiller yderligere krav for, at finansieringen kan opretholdes, og det vil være vigtigt at arbejde mod en turn around.

Analyse af geografiske forskelle

Vi har nedenfor analyseret, om der er forskelle mellem virksomhederne, afhængig af, hvilken del af Danmark virksomhederne er beliggende i. Analysen, som alene vedrører 2011, har taget udgangspunkt i regionerne. For at reducere den statistiske usikkerhed er virksomheder

med mere end 100 ansatte udeladt af analysen, da mange af disse virksomheder bl.a. opererer i større områder og dermed vil skævvride analysen, samt at der i nogle områder kun er få store virksomheder.

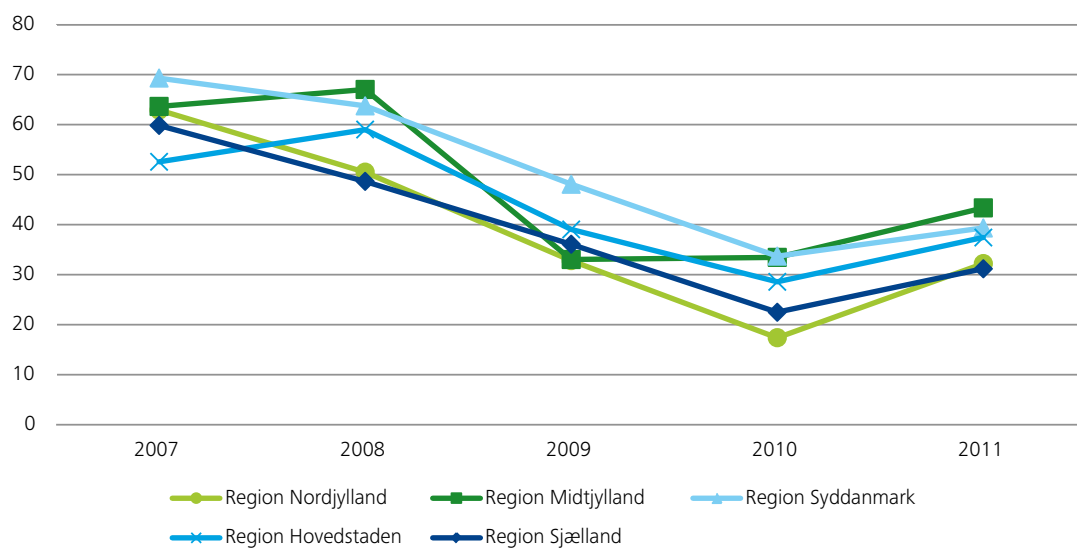

Som det fremgår af ovenstående graf, har virksomhederne i Region Sjælland realiseret den laveste indtjening pr. ansat med et afkast pr. ansat på 31 t.kr., mens Region Midtjylland har realiseret den største indtjening pr. ansat med et afkast pr. ansat på 43 t.kr. I 2010 realiserede

virksomheder i Region Syddanmark og Region Midtjylland den største indtjening pr. ansat med 34 t.kr. pr. ansat. Det fremgår ligeledes af ovenstående graf, at virksomhederne i Nordjylland har realiseret det laveste afkast af investeret kapital på 9,9%. Region Hovedstaden har realiseret det højeste afkast på 13,4%.

Primært resultat
pr. ansat (t.kr.),
fordelt på regioner

Nedenfor er udviklingen i primært resultat pr. ansat i regioner analyseret.

Primært resultat pr. ansat har i 2011 været stigende i alle regioner. Den største stigning er i Region Nordjylland, hvor det gennemsnitlige primære resultat pr. ansat er steget 85 %, efter i 2010 næsten at være halveret.

Det fremgår af ovenstående graf, at primært resultat pr. ansat har været stigende i alle regioner. Det fremgår ligeledes, at Region Midtjylland nu realiserer det højeste primære resultat pr. ansat, efter en stigning i det primære resultat på 30% fra 2010 til 2011.

Baggrund for analysen

Udgangspunktet for analysen har været virksomheder, der arbejder med vs- og el-installation i Danmark. Analysen bygger på offentliggjorte årsrapporter for aktie- og anpartsselskaber. En række virksomheder er udeladt af analysen på grund af særlige forhold, som ville medføre, at undersøgelsen ikke giver et retvisende billede af branchen. Eksempelvis er virksomheder, hvor regnskabstal indikerer, at deres primære beskæftigelse ikke er indenfor vs- eller el-installationsbranchen, udeladt af analysen.

Tal og nøgletal for branchens udvikling er baseret på virksomheder med 5 ansatte eller flere for at tegne et så præcist billede af brancherne som muligt.

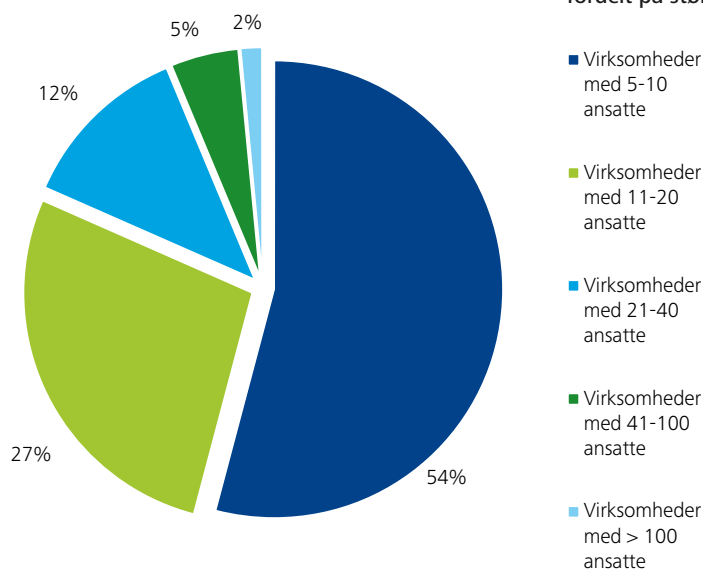
Da alene hver 13. virksomhed oplyser omsætning i deres årsrapport, har vi i lighed med tidligere år fokuseret på en række medarbejderrelaterede nøgletal, idet antal medarbejdere er den bedste indikator for aktiviteten i de enkelte virksomheder. Der er dog udarbejdet nogle omsætningsafhængige nøgletal for de ca. 125 virksomheder, som præsenterer omsætningen i årsrapporten.

En række virksomheder offentliggør ikke antal ansatte i deres årsrapport, hvorfor antal ansatte for disse er estimeret på baggrund af de gennemsnitlige personaleomkostninger pr. ansat for de virksomheder, der oplyser antal ansatte. Analysen omfatter ca. 1.600 virksomheder i Danmark, hvoraf antallet af ansatte er estimeret for 1.000 af virksomhederne, svarende til 62%. Årsrapporterne omfatter regnskabsår, som afsluttes i 2011, så for virksomheder med forskudt regnskabsår er der tale om regnskabsåret 2010/11.

Ud over generelle konklusioner om udviklingen i branchen har vi analyseret mulige sammenhænge mellem branchens resultater og virksomhedernes størrelse. Vi har foretaget opdelingen i virksomhedsstørrelse ud fra antal ansatte, hvor antal virksomheder i analysen fordeles sig således.

De medtagne virksomheder er vs- og el-installationsvirksomheder. Blandt de omfattede virksomheder er der også virksomheder, som samtidig opererer i andre brancher. Ca. hver 7. virksomhed opererer i mere end én branche, mens 3% af virksomhederne beskæftiger sig med mere end 2 brancher.

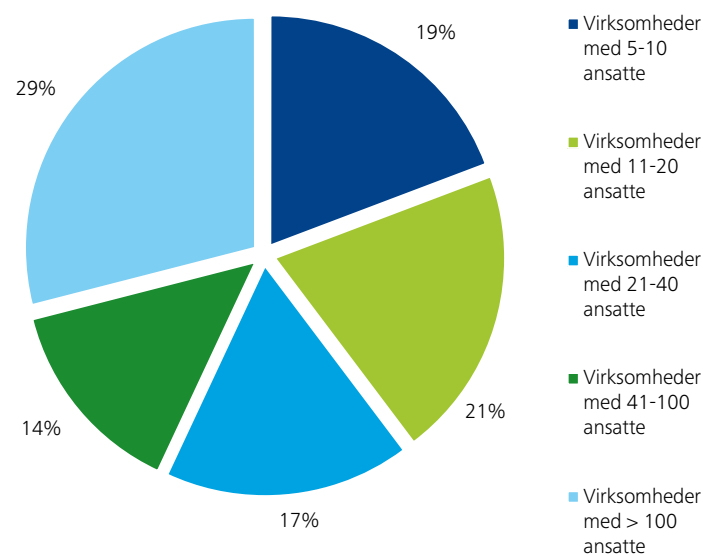
I enkelte grafer er også medtaget tal for ca. 1.100 virksomheder med 1-4 ansatte for 2011, som beskæftiger ca. 2.200 ansatte.

Antal virksomheder fordelt på størrelser

- Virksomheder med 5-10 ansatte
- Virksomheder med 11-20 ansatte
- Virksomheder med 21-40 ansatte
- Virksomheder med 41-100 ansatte
- Virksomheder med > 100 ansatte

Virksomhederne i analysen beskæftiger i alt godt 32.000 ansatte, og målt på det totale antal ansatte er fordelingen som følger:

Antal ansatte i de enkelte virksomhedsstørrelser

- Virksomheder med 5-10 ansatte
- Virksomheder med 11-20 ansatte
- Virksomheder med 21-40 ansatte
- Virksomheder med 41-100 ansatte
- Virksomheder med > 100 ansatte

Vi henviser i øvrigt til side 37 for definitionen af anvendte hoved- og nøgletal.

Bilag

Anvendte hoved- og nøgletal:

Primært resultat:	Resultat før finansielle poster, skat og ekstraordinære poster, men efter afskrivninger
Ordinært resultat:	Resultat før skat og ekstraordinære poster
Overskudsgrad (%):	Primært resultat / omsætning x 100
Soliditetsgrad (%):	Egenkapital / balancesum x 100
Likviditetsgrad:	Omsætningsaktiver / kortfristede gældsforpligtelser
Arbejdskapital:	Varelager + igangværende arbejder for fremmed regning + varedebitorer ÷ leverandørgæld
Anlægsaktiver:	Immaterielle, materielle og finansielle anlægsaktiver
Investeret kapital:	Balancesum ÷ likvider, varekreditorer og hensættelser
Afkast af investeret kapital (%):	Primært resultat tillagt positive finansielle indtægter/investeret kapital x 100
Debitordage	(Debitorer / 1,25) / omsætningen x 365 dage

Kontaktpersoner

Bo Odgaard
Tlf.: +45 89 20 70 00
bodgaard@deloitte.dk

Papirfabrikken 26
8600 Silkeborg

Anders Flou
Tlf.: +45 63 14 66 00
aflou@deloitte.dk

Tværkajen 5
5100 Odense C

Jesper Schaltz
Tlf.: +45 36 10 32 43
jschaltz@deloitte.dk

Weidekampsgade 6
2300 København S

Anders Paulsen
Tlf.: +45 30 93 41 31
apaulsen@deloitte.dk

Weidekampsgade 6
2300 København S

Dorte Larsen
Tlf.: +45 79 12 84 17
dlarsen@deloitte.dk

Frodesgade 125
6701 Esbjerg

**Køb / salg af installatør-
virksomheder**

Uffe Ambjørn
Tlf.: +45 40 56 64 33
uambjoern@deloitte.dk

Weidekampsgade 6
2300 København S

**Strategi og proces-
optimering i installatør-
virksomheder**

Ina Dam
Tlf.: +45 89 20 71 08
indam@deloitte.dk

Papirfabrikken 26
8600 Silkeborg

Helle Bergstrøm
Tlf.: +45 89 20 71 05
hbergstroem@deloitte.dk

Papirfabrikken 26
8600 Silkeborg

www.deloitte.dk

Om Deloitte

Deloitte leverer ydelser inden for Revision, Skat, Consulting og Financial Advisory til både offentlige og private virksomheder i en lang række brancher. Vores globale netværk med medlemsfirmaer i mere end 150 lande sikrer, at vi kan stille stærke kompetencer til rådighed og yde service af højeste kvalitet, når vi skal hjælpe vores kunder med at løse deres mest komplekse forretningsmæssige udfordringer. Deloitte's ca. 182.000 medarbejdere arbejder målrettet efter at sætte den højeste standard.

Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Deloitte er en betegnelse for Deloitte Touche Tohmatsu Limited, der er et britisk selskab med begrænset ansvar, og dets netværk af medlemsfirmaer. Hvert medlemsfirma udgør en separat og uafhængig juridisk enhed. Vi henviser til www.deloitte.com/about for en udførlig beskrivelse af den juridiske struktur i Deloitte Touche Tohmatsu Limited og dets medlemsfirmaer.